

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) vaikuttavuustutkimuksen loppuraportti

SARI PITKÄNEN, JAAKKO HARKKO JA TUULA LEHIKONEN | KUNTOUTUSSÄÄTIÖ

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) vaikuttavuustutkimuksen loppuraportti

”TYPin monialaisesta yhteistyöstä saavutettu hyöty on paljon enemmän kuin osiensa summa”

SARI PITKÄNEN

JAAKKO HARKKO

TUULA LEHIKONEN

KUNTOUTUSSÄÄTIÖ

RAPORTEJA 4 | 2019

**TYÖLLISTYMISTÄ EDISTÄVÄN MONIALAISEN YHTEISPALVELUN
(TYP) VAIKUTTAVUUSTUTKIMUKSEN LOPPURAPORTTI**

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: Mainostoimisto SST Oy

Kansikuva: iStock

ISBN 978-952-314-761-4 (PDF)

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-761-4

www.doria.fi/ely-keskus

Sisällys

1 Johdanto.....	2
2 TYP-johtajien ja työntekijöiden kokemukset TYP-toiminnasta ja sen hyödyistä	4
2.1 TYP-toiminnan kehittyminen	4
2.2 Asiakasprosessin sujuvuus	4
2.3 Kartoitusjakson toimivuus.....	5
2.4 Asiakkuuden päättymisen ja sen syyt.....	8
2.5 TYP-toiminnan toimivuus, tuloksellisuus ja siihen vaikuttavat syyt.....	8
2.6 TYP-toiminnan edelleen kehittäminen	13
3 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset.....	17
3.1 Vastaukset arviointikysymyksiin	17
3.2 Pohdinta ja kehittämis ehdotukset	20
Liite 1. Rekisteripohjainen tutkimus TYP-palvelua saaneista henkilöistä	23
Aineisto ja menetelmät	23
Sosiodemografiset taustatiedot ja TYP-alueet	23
Työnhakutiedot.....	27
TYP:n asiakkuus ja saadut palvelut	27
Osatyökykyisyys	30
TYP-palvelun päättymisen	31
Työllistyminen	32
Erot eri kokoisten ja eri kehittämisvaiheessa olevien TYP-verkostojen välillä	34

1 Johdanto

Kuntoutussäätiö toteuttaa Tuloksia työllistymisprosesseilla – Yläfemmi! –hankkeen toimeksiannosta työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) vaikuttavuustutkimuksen. TYP-toiminta on TE-toimiston, kunnan ja Kelan yhteistyömalli, jolla pyritään edistämään työttömien työllistymistä. TYP-toiminnassa TE-toimisto, kunta ja KELA arvioivat yhdessä työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat heille työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. TYP-toiminnassa tarjotaan asiakkaille monialaisena yhteispalveluna julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja. TYP-toimintaa määrittää laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014).

Vaikuttavuustutkimus toteutetaan kevään 2017 ja kesän 2018 välisenä aikana. Arvioinnin toteuttamiseen on osallistunut vastuututkijana Sari Pitkänen. Arvioitsijoina ovat toimineet myös Jaakko Harkko ja Tuula Lehkoinen, jotka ovat vastanneet rekisteripohjaisen tutkimuksen toteuttamisesta.

Käsillä oleva raportti on TYP-toiminnan arvioinnin loppuraportti. Vaikuttavuustutkimuksessa koottiin ensimmäistä loka-kuuksa 2017 valmistunutta väliraporttia varten tietoa TYP-johtajilta ja henkilöstöltä. Toisessa huhtikuussa 2018 valmistuvassa väliraportissa käsiteltiin TYPin asiakkaiden kokemuksia palveluiden toimivuudesta ja hyödyllisyydestä. Väliraportti sisälsi myös rekisteripohjaisen tutkimuksen TYP-palvelua saaneista. Kesäkuussa 2018 valmistuvaan aiempien väliraporttien havaintoja koostavaan loppuraporttiin koottiin täydennettävää tietoa TYP-toiminnan vaikutuksista TYPien johtajilta ja henkilöstöltä.

Arvioinnin tavoitteena on ollut selvittää TYP-toiminnan asiakasprosessin sujuvuutta sekä TYP-toiminnan toimivuutta ja tuloksellisuutta. Arviointikysymyksenä ovat:

A. Asiakasprosessin sujuvuus

1) TYP-prosessin aloitus ja monialainen palvelutarvearviointi:

- Onko lain mukainen kohderyhmä määritelty tarkoituksenmukaisesti suhteessa lain tavoitteisiin?
- Millä kokoonpanoilla ja prosesseilla monialainen palvelutarvearviointi tehdään?
- Onko löydettävissä yhteyttä tulokselliseen läpimenoon?
- Millainen on asiakkaiden läpimenoaika prosessissa?

2) Kartoitusjakson arviointi

Kartoitusjakson analysointi:

- Toimiiko kartoitusjakso lain tavoitteiden mukaisesti?
- Onko esim. terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn selvittäminen toteutunut?
- Mitä palveluja kartoitusjaksoon sisältyy?
- Toteutuuko kartoitusjakso tiiviinä/intensiivisenä arviointina (tavoitteena sitouttaa asiakas jatkoprosessiin)?
- Onko löydettävissä mallinnettavaa yhteyttä kartoitusjakson toteutuksen ja tuloksellisen läpimenoajan suhteen?
- Asiakaskokemukset kartoitusjaksosta ja viranomaisten yhteistyöstä?
- Kuinka TYP:n kuuluvien tahojen (TE-toimisto, kunta ja Kela) yhteistoiminta on onnistunut palvelutarpeen arvioinnissa, palveluihin ohjauksessa ja palvelujen koordinoinnissa?

Kartoitusjakson perusteella laaditun monialaisen työllistymissuunnitelman monipuolisuus:

- Miten monialaisella suunnitelmalla on voitu vastata asiakkaan palvelutarpeisiin?
- Onko palvelut toteutettu peräkkäin, limittäin, rinnakkain? Onko ollut ”pullonkauloja”?
- Millaisia toimivia palveluyhdistelmiä on onnistuttu laatimaan?
- Toimiiko hoitoon ja kuntoutukseen ohjaus ja pääsy silloin kun niiden tarve tulee esiin?

3) Asiakkuuden päättymisen ja sen syyt

Asiakkuuden päättymisen

- Kuinka paljon asiakkaita tulee TYPin piiriin ja kuinka paljon lähtee pois? Miten asiakasohjaus TYP:hin toimii?

Asiakkuuden päätymissyy:

- Mistä asiakkaat tulevat ja mihin asiakkaat menevät asiakkuuden päättymisen jälkeen? Mitkä/mihin ovat yleisimmät siirtymät?
- Toimiiko TYP tavoitteidensa mukaisesti eli asiakkuus päätetään, kun asiakkaalla ei enää ole monialaisten yhteispalvelun tarvetta?
- Miten tarpeen päätyminen on ymmärretty/tulkittu TYP:ssä? Mitkä ovat kriteerejä, jotka kertovat, että monialaisen yhteispalvelun tarve päättyy? (Tarve voi päättyä ennen kuin asiakas työllistyy.)
- Millaisia toimintatapoja tai käytäntöjä on syntynyt varmistamaan, että asiakkaan palveluprosessi jatkuu tuloksellisesti myös TYP-asiakkuuden päättymisen jälkeen?

B. TYP-toiminnan toimivuus ja tuloksellisuus

4) TYP-toiminnan toimivuus ja jatkuvuus

- Kuinka TYP-asiakkaat kokevat TYP-palvelun?
- Toteutuvatko TYP:ssä palveluketjut saumattomasti, oikea-aikaisesti ja tarkoituksenmukaisesti? Toteutetaanko palvelujen yhteensovittaminen asiakaslähtöisesti?
- Miten ulkoiset muutostekijät vaikuttavat toimintaan (alueelliset pilottiprojektit, maakuntauudistus)?
- Mikä TYP-mallissa toimii ja mikä ei? Mitä pitäisi säilyttää tulevassa maakunta-, kasvupalvelu- ja SOTE-uudistuksessa?
- Miten moniammatillinen palvelumalli tulisi organisoida vuonna 2019?

5) TYP-toiminnan tulokset ja siihen vaikuttavat syyt

- Eroaako asiakkaan palveluprosessi ja läpimenoaika erikokoisten TYPien välillä?
- Kuinka paljon ja miten asiakas lähentyy työmarkkinoita TYP-toiminnan ansiosta?
- Laadullinen tarkastelu: Miten saadaan näkyväksi kuntoutumisen ja elämänhallinnan edistymisen näkökulma?
- Ketkä asiakkaat (millaiset taustatiedot) hyötyvät eniten TYP-mallista?
- Miten lyhyen läpimenoajan palveluprosessin sisältö ja lopputulos eroavat pitkän läpimenoajan vaatiman palveluprosessin sisällöstä ja tuloksesta?
- Mitä lisäarvoa TYP-toiminnasta on saatu?
- Vaikuttaako TYP-organisointumisen (TYP sijoittuminen taustaorganisaatiossa) tuloksiin?

Arvioinnissa on käytetty aineistona

1. **TYP-toiminnasta kertova taustoittava kirjallinen aineisto:** mm.; TYP-toiminnasta kertovat suomalaiset tutkimukset, lähdeliite alaviiteenä¹
2. **Tilastoaineistot:** TYPPI-tietokannasta tehdyt vakiotilastoajat vuodelta 2017
3. **TYPIen edustajille suunnatut kyselyt:** 1. toteutettu elo-syyskuussa 2017, 152 vastausta;
2. toteutettu touko-kesäkuussa 2018, 294 vastausta
 - Keväällä 2018 toteutettuun TYP-verkostoille suunnattuun kyselyyn vastanneista 15 % oli TYP-johtajia ja 85 % työntekijöitä. Vastauksia saatiin 1-29 TYPIä kohti. Kunnan edustajia oli 64 %, TE-palveluiden 28 %, KELAn 4 % ja muita toimijoita 4 %. Enemmistö kunnan edustajista oli sosiaali- ja terveystyöntekijöistä, osa oli työllisyyspalveluista ja muutamat konsernipalveluista tai keskushallinnosta.
4. **Tapaustutkimukset ja asiantuntijahaastattelut:** toteutettu vuonna 2017
5. **TYP-asiakkaille toteutettava kysely:** toteutettu keväällä 2018, 145 vastausta
6. **Rekisteriseuranta:** toteutettu keväällä 2018

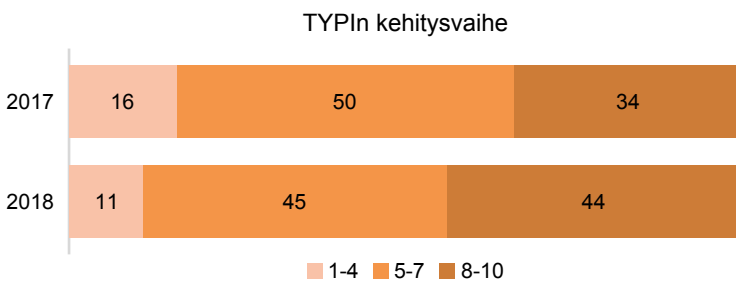
Tässä raportissa esitellään luvussa 2 TYP-johtajien ja henkilöstön näkemyksiä keväällä 2018 toteutetun kyselyn pohjalta. Lukuun 3 on koottu vastauksia arviointikysymyksiin. Lopuksi luvussa 4 esitetään arvioinnin kehittämisehdotukset. Raportin lopussa on liitteenä 1 rekisteritutkimuksen osio, joka on ollut mukana kevään 2018 väliraportissa.

¹ Arnkil Robert & Pitkänen Sari (2018) Suomen osuus raportista: Study on integrated delivery of social services aiming at the activation of minimum income recipients in the labour market –success factors and reform pathways. Linkki raportin tiivistelmään ja luonnosversioon, jossa ei ole vielä maakuntaisia kuvauksia: http://budapestinstitute.eu/index.php/events/datasheet/service_integration_conference/en; Saikku Peppi, Rajavaara Marketta & Seppälä Ullamajaja (2018). Monialainen yhteistyö paikallisessa työllisyyden hallinnassa. Integroiva kirjallisuuskatsaus; Kalm-Akubardia Maija, Määttä Anne & Harkko Jaakko (2018) Johtajien kokemuksia monialaisten verkostojen johtamisesta ja toimivallasta työllistymistä edistävissä monialaisissa yhteispalveluissa; Määttä Anne, Harkko Jaakko & Kalm-Akubardia Maija (2018) TYP-johtamisjärjestelmä ja palveluintegraation haaste; Harkko Jaakko, Määttä Anne & Kalm-Akubardia Maija (2018) Monialaisen palveluprosessin johtaminen toimijoiden välisen riippuvuuden hallintana.

2 TYP-johtajien ja työntekijöiden kokemukset TYP-toiminnasta ja sen hyödyistä

2.1 TYP-toiminnan kehittyminen

Kyselyssä TYPien edustajia pyydettiin arvioimaan TYP-toiminnan kehittymistä ja antamaan toiminnalle asteikolla 0-10 arvio siitä, onko TYP vielä käynnistymisvaiheessa (0) tai jo kypsän kehittymisen ja rutiinomaisen toiminnan vaiheessa (10). Vastausten mukaan TYPit ovat kehittyneet edellisestä vuodesta, sillä keskiarvoksi tuli 6,9 sen ollessa vuonna 2017 keskimäärin 6,4.

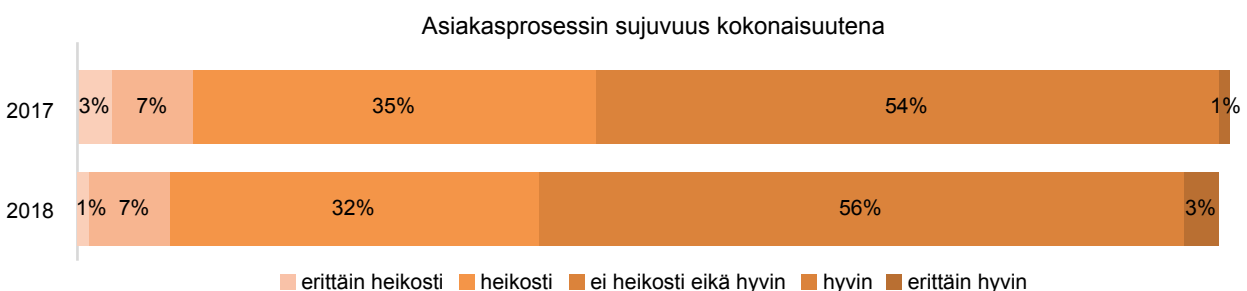

2.2 Asiakasprosessin sujuvuus

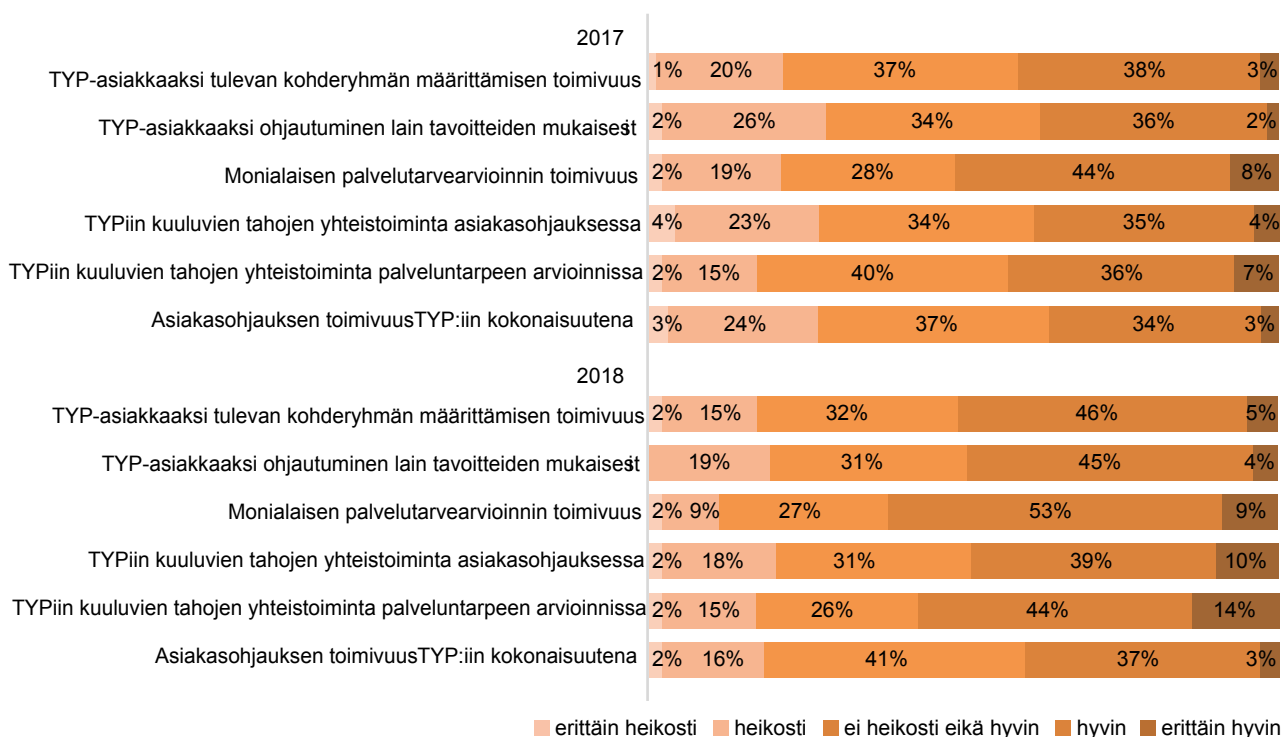
TYP-lain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos arvioi, onko työttömällä monialaisen yhteispalvelun tarve, kun työtön on 1) saanut työmarkkinatukea vähintään 300 päivää työttömyyden perusteella, 2) täyttänyt 25 vuotta ja hän on ollut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti työtön yhtäjaksoisesti 12 kuukautta 3) alle 25-vuotias ja hän on ollut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti työtön yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta. Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos ohjaa monialaiseen yhteispalveluun mainitut edellytykset täyttävän työttömän, jolla on monialaisen yhteispalvelun tarve.

Vaikka muutos ei ole suuri, kyselyn mukaan TYPin asiakasprosessin toimivuus kokonaisuutena on parantunut hieman.

Kyselyn perusteella TYPin asiakasohjauksessa on tapahtunut kehittymistä. Eniten on vahvistunut TYPiin kuuluvien tahojen yhteistoiminta palvelutarpeen arvioinnissa, mutta myös muissa suhteissa tilanne on parantunut. Vähiten muutosta on tapahtunut asiakasohjauksen toimivuudessa kokonaisuutena ja TYP-asiakkaaksi tulevan kohderyhmän määrittämisessä.

Asiakasprosessin aloittaminen ja monialainen palvelutarvearviointi

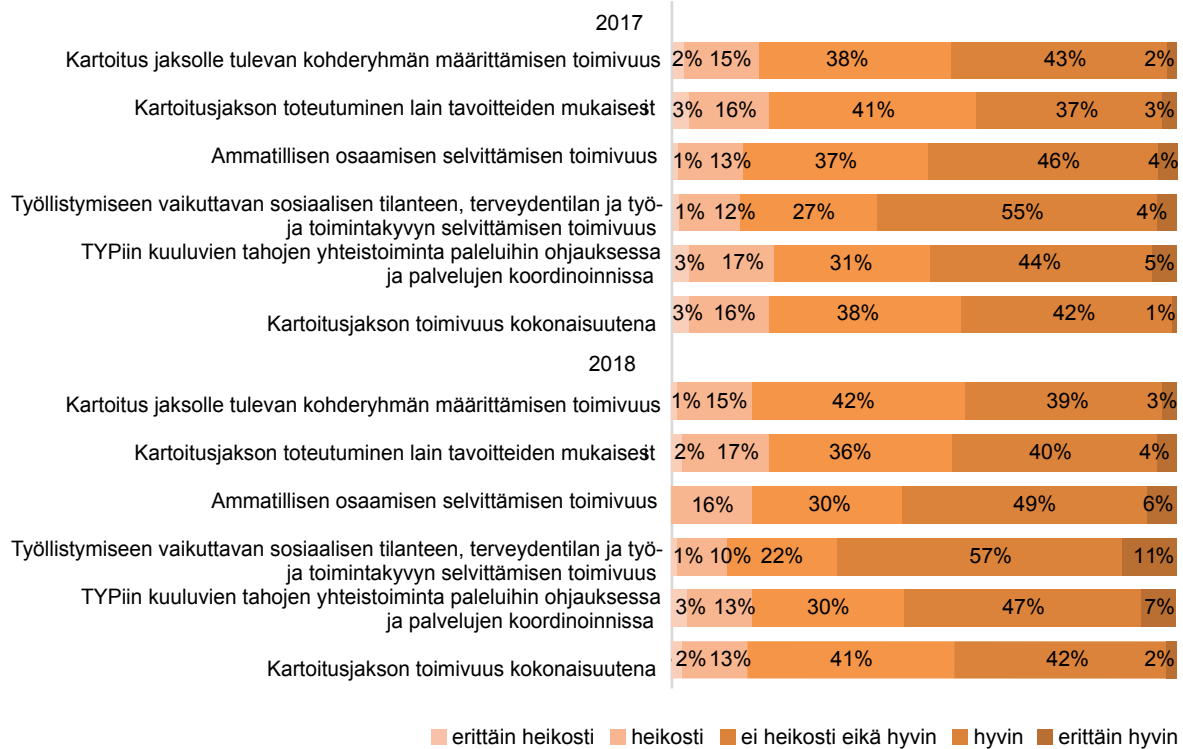
2.3 Kartoitusjakson toimivuus

TYP-lain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto, kunta, Kansaneläkelaitos ja työtön arvioivat yhdessä työttömän palvelutarpeen kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun monialainen yhteispalvelu on alkanut (kartoitusjakso). Kartoitusjakson aikana työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos selvittävät yhdessä työttömän kanssa tämän ammatillisen osaamisen sekä työllistymiseen vaikuttavan sosiaalisen tilanteen, terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn. Kartoitusjaksoon sisältyy ohjausta, jonka tavoitteena on motivoida ja sitouttaa työtön työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisiin palveluihin.

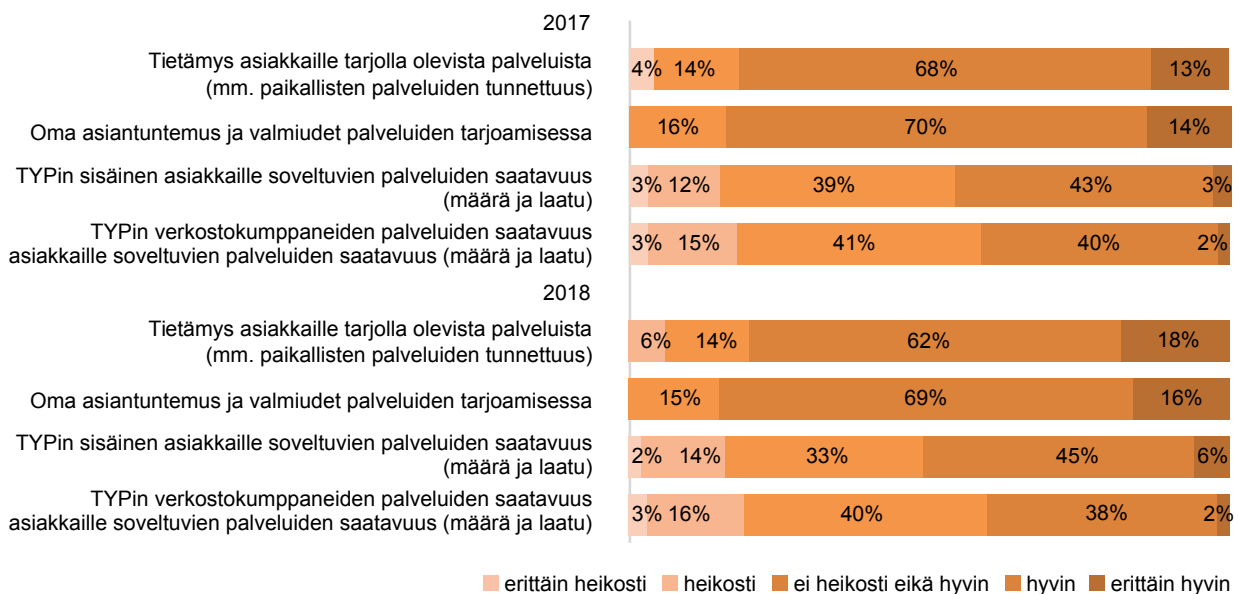
Vuosien 2017-2018 aikana kokemukset kartoitusjakson toimivuudesta eivät ole parantuneet, vaan jossain suhteissa, kuten kohderyhmän määrittämisessä, heikentyneet. Eniten myönteistä muutosta on tapahtunut työllistymiseen vaikuttavan sosiaalisen tilanteen, terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn selvittämisessä, joka koetaan aiempaa toimivammaksi.

Myöskään kartoitusjaksolla tarjottavien palveluiden toimivuudessa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta, ja tietämys verkostokumppaneiden palveluista ja tietämys paikallisista palveluista on jopa heikentynyt.

Kartoitusjakson toimivuus

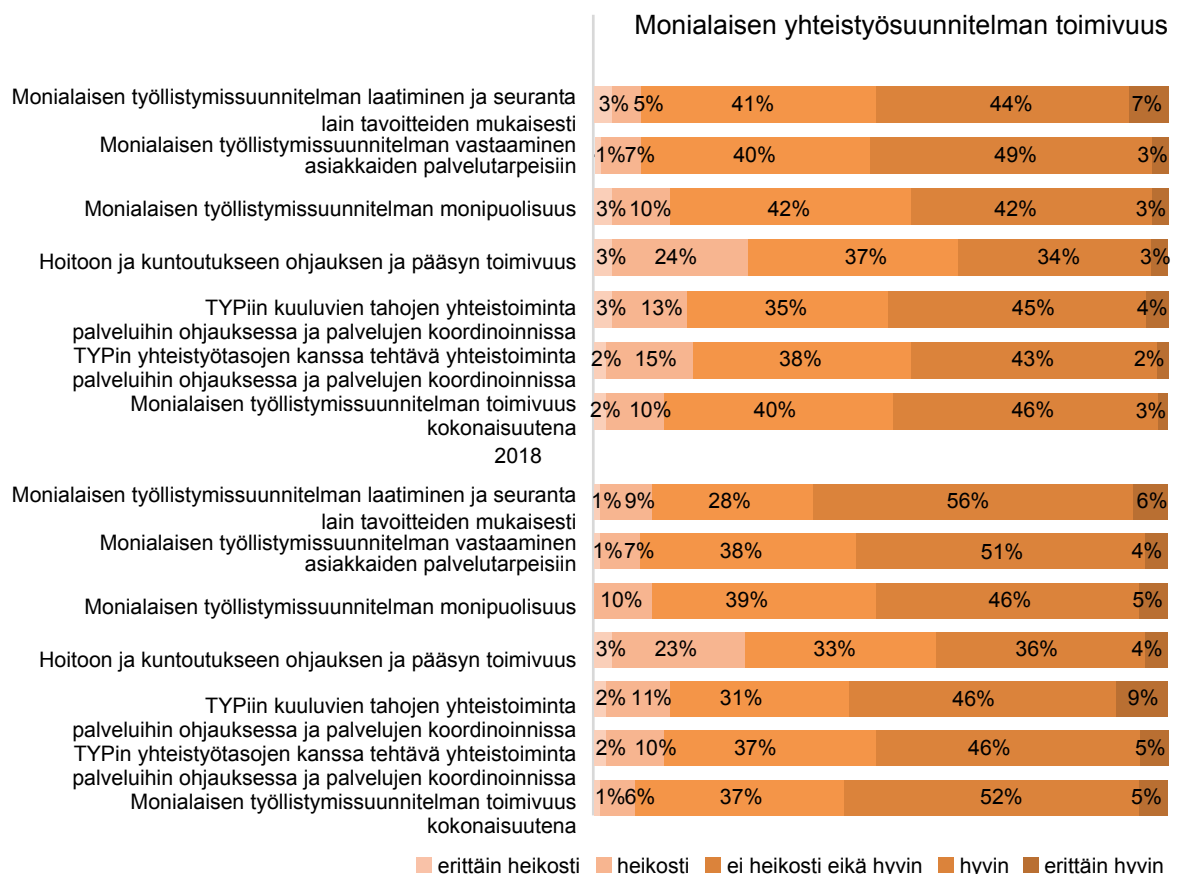
Kartoitusjakson palveluiden toimivuus

TYP-lain mukaan työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja työtön laativat kartoitusjakson aikana yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. Työ- ja elinkeinotoimiston ja kunnan on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista työttömän palvelutarpeen edellyttämällä tavalla a) kuitenkin vähintään kuuden kuukauden välein b) sekä työttömän sitä erikseen pyytäessä, jollei suunnitelman tarkistaminen asiakkaan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta. Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, seurantaan ja tarkistamiseen.

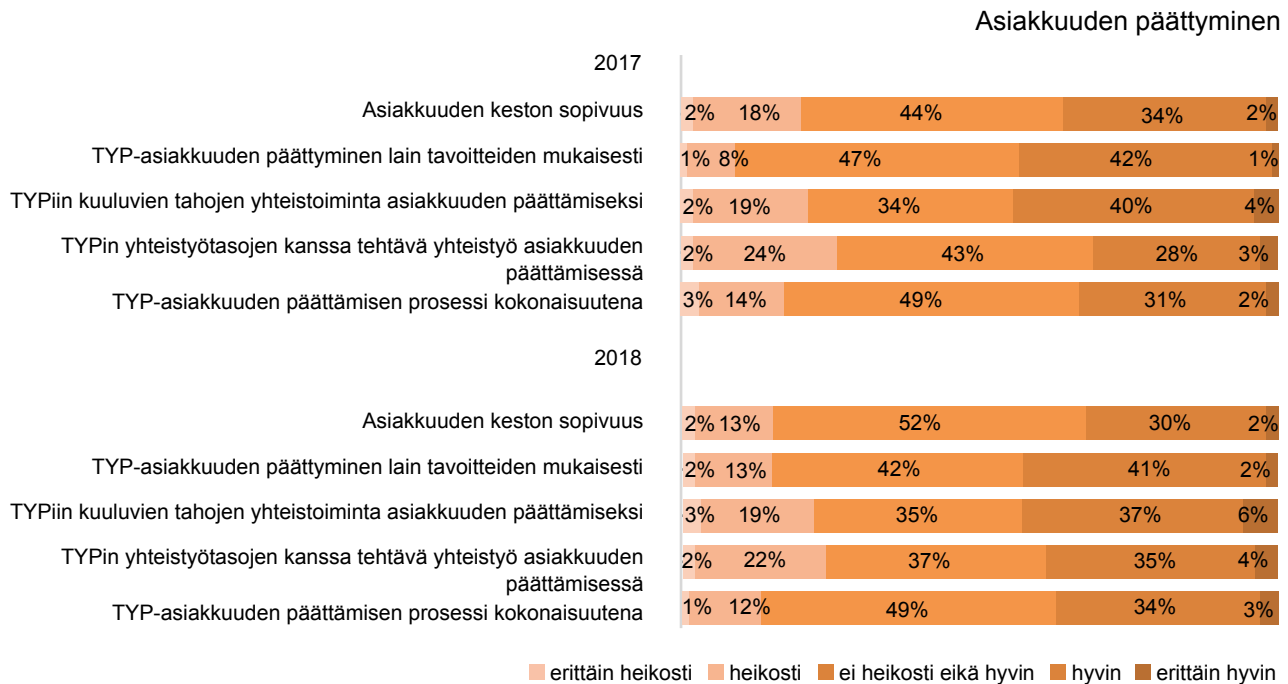
Kyselyn mukaan kokemukset monialaisen yhteistyösuunnitelman toimivuudesta ovat parantuneet. TYPin henkilöstö ja johtajat ovat tyytyväisimpiä monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen ja seurantaan lain tavoitteiden mukaisesti.

2.4 Asiakkuuden päättyminen ja sen syyt

TYP-lain mukaan työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu päättyy, kun työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvion mukaan työttömällä ei ole enää monialaisen yhteispalvelun tarvetta.

Asiakkuuden päättämiseen liittyvät arviot ovat pysyneet ennallaan tai muuttuneet kriittisemmiksi vuoden 2017 kyselyyn verrattuna. Poikkeuksena tästä on TYPin yhteistyötahojen kanssa tehtävä yhteistyö asiakkuuden päättämässä, jonka koetaan parantuneen edelliseen vuoteen verrattuna.

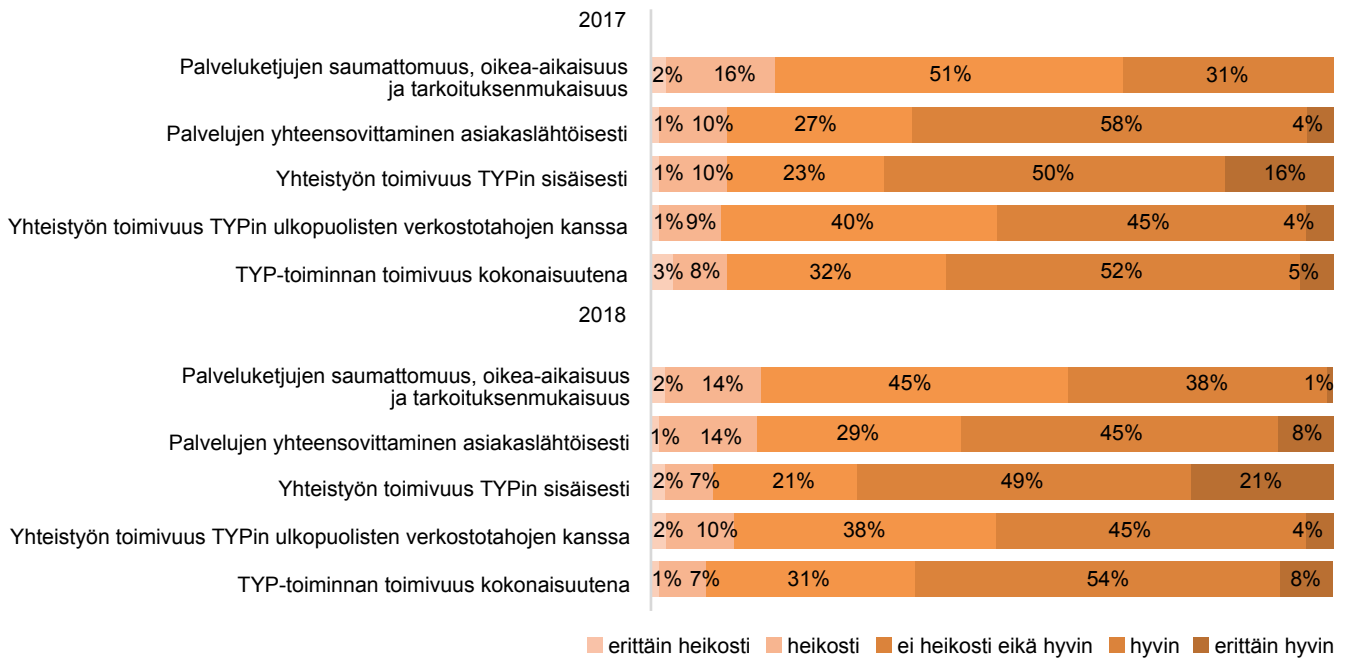

2.5 TYP-toiminnan toimivuus, tuloksellisuus ja siihen vaikuttavat syyt

TYPin toiminnassa on kehittynyt palveluketjujen saumattomuus, oikea-aikaisuus ja tarkoituksenmukaisuus, kun palvelujen asiakaslähtöinen yhteensovittaminen on heikentynyt. Yhteistyön toimivuuden arvioidaan olevan entisellä tasollaan.

Asiakasprosessin toimivuuteen liittyviä tekijöitä ja muita TYPin toiminnan kehittämiskohteita on käsitelty tarkemmin alaluvussa 2.6 TYP-toiminnan edelleen kehittäminen. Kyselyn vastausten mukaan TYP-toiminnan ns. pullonkauloja ovat asiakasohjaus TYPiin ja TYPin sisällä, liian suuret asiakasmäärät työntekijämäärään nähden, palveluiden riittämättömyys ja epätarkoituksenmukaisuus monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden kohdalla kuten terveyden ja toimintakyvyn kartoitusten sekä kartoitusjakson ja sen palveluiden toimimattomuus sekä palveluiden epäyhtenäisyys TYPin sisällä sekä eri toimijoiden välillä. Nämä tekijät vaikuttavat siihen, että palvelujen asiakaslähtöinen yhteensovittaminen ei ole toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla.

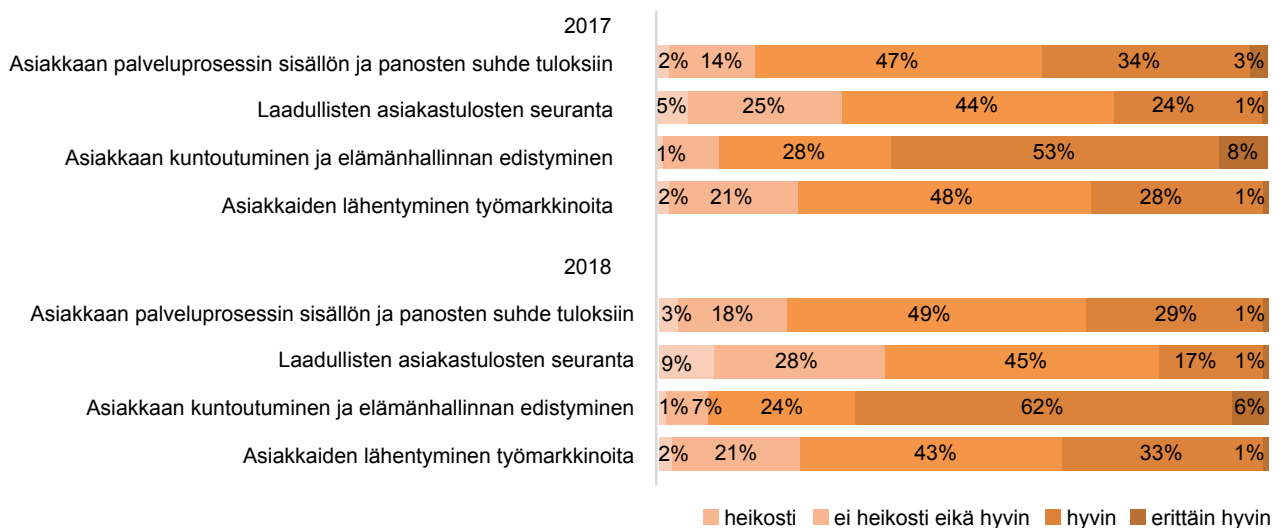
Palveluprosessin jatkuvuus TYP-asiakkuuden jälkeen

TYPin edustajien tekemien arvioiden perusteella asiakastuloksissa on tapahtunut myönteistä muutosta kuntoutuksessa ja elämänhallinnan lisääntymisessä sekä asiakkaiden lähentymisessä työmarkkinoita kohti, vaikka laadullisten asiakastulosten seuranta eikä panosten suhde tuloksiin ole lisääntynyt.

”Asiakkaille on löydetty tarkoituksenmukaisia palveluita ja he ovat ohjautuneet oikeiden tukitoimien piiriin. Erityisesti vaikeasti työllistyville TYP-toiminta on oikea palvelu, jolla saadaan lisätietoa asiakkaan tilanteesta mm. työ- ja toimintakyvyn selvittelyt, terveydentilan selvittäminen jne.”

TYP-toiminnan tulokset

Kyselyssä tiedusteltiin, mitä lisäarvoa TYP-toiminnasta on saatu tähän mennessä. Kyselyn mukaan lisäarvoa on tullut etenkin asiakkaalle, jotka saavat TYPin kautta henkilökohtaista tukea ja ohjausta oikeisiin palveluihin kokonaisvaltaisen palvelutarpeen arvioinnin myötä. Asiakkaat hyötyvät kokonaisvaltaisesta tilanteen kartoituksesta ja saavat tarvitsemansa palvelut ”yhdestä luukusta”. Asiakkaan kannalta tarkoituksenmu-kaisten palveluiden myötä heille on löydetty pitkäkestoisia ratkaisuja.

Ammattilaisten näkökulmasta asiakasprosessit ovat kehittyneet, kun verkostotyön myötä tiedonkulku parantunut. Lisäarvoa on tuonut Kelan ja muiden palveluiden, kuten mielenterveyspalveluiden tiiviimpi osallistuminen toimintaan.

Asiakas saa kasvokkain tapahtuvaa henkilökohtaista palvelua, hyöty asiakkaan näkökulmasta on merkittävä. Asiakkaalle on aikaa → ohjausta, neuvontaa omien asioidensa hoitamiseen. Asiakasta kuunnellaan ja pyritään löytämään hänelle sopiva palvelu juuri oikealla hetkellä. Ei tule epäonnistumisia, merkittävää asiakkaan asioiden eteenpäin saamisessa. Asiakasta on mahdollista paremmin sitouttaa omien asioidensa hoitamiseen. Vastuunot-taminen omista asioista kasvaa. Asiakas kiinnittyy TYP-toimintaan, niin hänen hyvinvointinsa lisääntyy. Asiakas aiheuttaa vähemmän kustannuksia muissa palveluissa.

Asiakas saa henkilökohtaista ohjausta, jota TE-palveluissa on vähennetty. Toiminta on asiakaslähtöistä. Parantaa asiakkaan elämänhallintaa ja työelämävalmiuksia. Auttaa saamaan talouden paremmin hallintaan. Auttaa usein löytämään ne ongelmakohdat, jotka aiemmin ovat estäneet kouluttautumisen tai työllistymisen.

Typin asiakasryhmä tarvitsee erityistä tukea, aikaa ja monialaista panostusta. Motivoitunut asiakas saa tästä toiminnasta varmasti kokonaisvaltaista hyötyä ja tukea kohti työllistymistä. Typ-toiminnan tulee olla inhimillistä, tavoitteena luova asiantuntijuus, jossa luodaan uusia tapoja katsoa työmarkkinoita. Lisäarvona mm. asiakkaan motivointi ja kannustus, tavoitteellisuutta unohtamatta. Koen tekeväni erittäin arvokasta työtä Typissä.

Heikoimmassa taloudellisessa tilanteessa ja työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden tilanteen kartoittaminen, selvittäminen, suunnittelu ja auttaminen yhteistyössä sekä palveluverkoston luominen ja ylläpitäminen asiakkaille. sitä kautta myös asiakkaiden aktivoiminen omien asioiden hoitamisessa ja suunnittelussa sekä hyvinvoinnin parantaminen sitä kautta.

Kaikkein yleisimmin kerrotaan monialaisen yhteistyön tuomasta lisäarvosta. Tämä on tehnyt toiminnan ammattilaisten osaamista kehittäväksi sekä asiakasprosessien kannalta tehokkaammaksi ja vaikuttavammaksi. Asiakasprosessi on kehittynyt yhteistyön lisääntymisen jälkeen, kun tietoisuus toisista organisaatioista ja niiden tarjoamista palveluista on lisääntynyt, eri tahojen osaaminen on kehittynyt ja asiakkaille on voitu tarjota entistä paremmin heidän tarvitsemiaan palveluita.

Terveydenhoidon ja Kelan yhteistyön tiivistyminen TYPssa on parantunut huomattavasti esim. viiden vuoden takaiseen toimintaan. TYP toimii jokaisessa kunnassa ja mm. kuntoutumispalvelut Kelan kautta ovat lisääntyneet ja niiden vaikuttavuus on ollut Kelan mukaan oikein hyvä.

TYÖKYKY

Terveys	Osaaminen	Omat voimavarat	Työ
- fyysinen	- tiedot	- arvot	- fyysiset ominaisuudet
- psyykinen	- taidot	- asenne	- psyykkiset ominaisuudet
- sosiaalinen		- motivaatio	- työyhteisö
		- työtyytyväisyys	- työympäristö

Typ-palvelu on erittäin tehokasta ja tuloksellista. Tavoitteet on saavutettu erittäin hyvin. Typ-työ edellyttää ehdottomasti, että terveydenhuollon, Kelan, te-palvelujen ja sosiaalitoimen edustus toimi samoissa tiloissa, muutoin ei voida puhua Typ-työstä ja menetetään Typ-työn merkittävin synergiaetu, minkä vain em. rakenne mahdollistaa. Tämän kaltainen Typ-konsepti ei ole tyhjiössä syntynyt. On joskus havaittu, että on tietty ryhmä ihmisiä, joiden palveluntarpeisiin ei riitä vastaamaan ns. sektorijakoinen malli. Eli tarvitaan konsepti missä viranomaisyhteistyö on hyvin tiivistä, keskinäistä luottamusta nauttiva ja usein joustavaa yli sektorirajojen menevää

Tiivistänyt yhteistyötä. Asiakastyöskentelyä on kehitetty, menetelmäosaamista. On luotu asiakasprosessit eri vai-heisiin: työ on tehostunut. Selkeät tavoitteet ja mittarit määrittävät ja suuntaavat työskentelyä. Palvelun vaikuttavuus on parantunut.

Opeteltu moniammatillista yhteistyötä. On tiedostettu tarve yhteistyölle ja jos kunnan toiminta fiksua ja osaa ajatella aidosti asiakasjoukon parasta, satsaa verkostojen kanssa aitoon yhteistyöhön. Moniammatillisuus on parhaimmillaan rikkaus, jossa on innostavaa työskennellä yhdessä ja edistää asiakkaiden ratkaisuja. Olen itse kokenut innostavia vuosia Typ-toiminnassa kun toimintaa tehtiin tasaveroisena 50/50 osuudella (Kunta/TE). Am-mattitaito/ohjaustaidot kehittyi moniammatillisessa yhteistyössä työntekijä tasolla.

TYP-toiminnasta on ollut lisäarvona asiakastyön pitkäjänteisyys, toiminnan pitkävaikutteisuus sekä sen myötä parempien asiakastulosten saaminen.

Toiminnassa on ollut mahdollisuus paneutua asiakkaan asioihin paremmin. Tiivis yhteistyö nimettyjen TYP-työntekijöiden välillä vie asiakkaan prosessia tehokkaammin eteenpäin. Useampien tapaamisten myötä asiakas uskaltaa olla oma itsensä ja tuoda esiin omia näkemyksiään, jolloin todelliset työllistymiseen vaikuttavat tekijät tulevat esiin. Lisäksi eri toiminnoista saadaan konkreettista lisätietoa asiakkaan vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Osaava, paneutuva työntekijäporukka saa asiakkaan kanssa kootun tilanneselvityksen, josta on helpompi jatkaa tarvittaviin palveluihin. Tieto liikkuu sujuvasti (TYPPI-ohjelman hyödyt). Verkostoyhteistyön kautta on mahdollisuus lisätä ymmärrystä työttömän työnhakijan elämäntilanteista. Työntekijöille avautuu TYP-toiminnassa mukana olevien eri organisaatioiden työ eri tavalla kuin pelkät yhteydenotot muutoin peruspalvelussa. Yhteisissä tiloissa toimiminen on asiakkaalle helppo, tehostaa yhteydenpitoa työntekijöiden välillä ja tuottaa nopeasti toteutettavia ideoita.

Asiakkaalle saatu pitkäkestoisia ratkaisuja, mm. koulutuksen kautta työelämään, palkkatukityö, työkokeilu, pitkälle sairauslomalle tai eläkkeelle siirtyminen. Asiakkaiden terveydentilan kohentuminen mm. hoitoon ohjauksen ja hoidontarpeen arvioiden kautta. Saatu kokonaisvaltainen kuva asiakkaan tilanteesta ja sitä kautta päästy auttamaan erilaisissa asioissa. Verkostojen (sisäiset ja ulkoiset) ja moniammatillisen yhteistyön avulla em. asiat parhaiten toteutuvat.

Kyselyssä tuodaan esille myös palvelusta saatava kustannushyöty sekä vaikutukset kunnan työllisyystilanteeseen laajemmin, kun asiakkaiden työllistymisedellytyksiä on voitu parantaa. Vaikutuksista tuodaan esille kokemuksellista tietoa. Lisäksi osassa kunnista on tehty selvityksiä työllisyyden vaikuttavuudesta, jotka ovat osoittaneet toiminnan hyödyllisyyttä.

On säästetty valtavasti terveydenhuollon menoja ja turhia lääkärikäyntejä TYP yhteistyöllä. Asiakkaan ovat ohjau-tuneet paljon tehokkaammin Kelan kuntoutus palveluiden piiriin. On saatu mittavia tuloksia erittäin haasteellisen asiakasryhmän kanssa. Työllistymisen mahdollisuuksia on parannettu ja terveydentilaa on saatu kohentumaan. Saadaan myös eläkeprosessit sujuvimmiksi ilman turhia hylkyjä. Kohtaamalla asiakas yhteisesti säästetään pitkällä aikavälillä valtavasti resursseja ja päällekkäisen työn osuus vähene.

Asiakas on saanut monialaista palvelua ja häntä on ohjattu sekä kunnan palveluihin, eläkeasioissa, kuntoutuksessa ja osa on työllistynyt ja päässyt opiskelemaan. Monialainen palvelu on tärkeää, mitä ei voida te-palveluissa tarjota, useampi ihminen saman katon alla on kartoittamassa asiakkaan tilannetta. Työttömyystilanne on kaupungissa laskenut jo paljon.

Yksittäisemmin todetaan, ettei TYP-palvelusta ole lisäarvoa. Tähän on syynä se, että asiakasmäärät ovat liian suuret tai vastaavaa palvelua on tarjolla muutoinkin TYP-asiakaskunnalle. Lisäarvoa on vähentänyt se, ettei TYP-työhön ole erityisesti nimettyä henkilöstöä. Myös sen, että työtä tehdään eri organisaatiosta eikä yhdestä toimipisteestä käsin, koetaan vähentävän monialaisesta työstä saatavaa hyötyä. Pienissä kunnissa TYP-toiminnan hyöty on jäänyt vähäisemmäksi.

Mikäli monialainen toiminta on keskitettyä, siihen on nimetty ko. työhön sitoutuva "päätoiminen" henkilöstö, mie-llellään seinät omaava toimintayksikkö on palvelu ehdottomasti tuloksellista. Mikäli työ tehdään oman työn ohella, ei osaaminen verkostossa kehity siinä määrin, että sillä saadaan lisäarvoa asiakkaiden palveluun. TYP-toimintamalli on maakuntauudistuksen myötä mahdollista valjastaa kasvupalvelu- ja soteyhdyksinnän palvelujen järjestämis-/tuottamis-toiminnan käyttöön ja sitä kautta koskemaan hyvinkin laajaa asiakaskuntaa.

Meillä Typ -toiminta on hajautettu niin, että enää ei ole tiettyjä ihmisiä saman katon alla tekemässä TYP -työtä, vaan kaikki toimivat omassa organisaatiossaan ja Typ-työhön ei joka paikassa ole nimettyjä työntekijöitä. Tämä on aiheuttanut sen, että työ on hajaantunut liikaa, eikä osaamista tämän vuoksi ole enää samalla tavalla. Aiemmin on saavutettu paljon osaamista, toimivaa verkostoa ja palveluiden selkeyttä ja nyt se on hajotettu.

Pienissä kunnissa, joissa täsmälleen samat toimijat tekevät TYP-työtä kuin muutakin työttömien tukemista, TYPin lisäarvo on vähäinen. Yhteistyö Kelan kanssa ja kirjaaminen Kelan ja terveydenhuollon kanssa yhteiseen järjestelmään on tärkein lisäarvo.

Tätä olen miettinyt paljon viime aikoina, enkä ole oikein keksinyt vastausta. Mielestäni on erittäin huolehdittavaa, että minä, TYP-työntekijänä, en tiedä mikä (lisä)arvo TYP-työllä on asiakkaalle tai yhteiskunnalle. TE-toimistojen kehittyttyä siihen suuntaan, että PL 3:n ja TYP:n virkailijoilla on samat työnsisällöt ja tavoitteet, saa TYP-asiakas tasan samaa palvelua kuin perustyökkärinkin asiakas. Samoin kunnan puoli on kehittynyt palveluohjaukselliseen suuntaan, mikä on myös tulkittu TYP-lain hengeksi. Näin ollen asiakas saa Typistä tehokkaan palveluohjauksen palveluihin, jotka ovat hänen käytettävissään muutenkin kuin TYP-asiakkaana. Jos vertaa esim. TYP-työntekijän ja so-siaalitoimen asiakaspalvelua, sossusta saa jopa parempaa ja kokonaisvaltaisempaa palvelua, koska siellä keskitytään kokonaistilanteeseen, kun Typissä on vain työllisyysnäkökulma. Rehellisesti sanottuna, en tiedä miksi Typpi-työtä tehdään.

2.6 TYP-toiminnan edelleen kehittäminen

Kyselyssä tiedusteltiin myös siitä, mitkä ovat alueen TYPin hyvin toimivat asiat ja mitä tulisi edelleen kehittää. Hyvää on henkilöstön osaaminen, moniammatillinen yhteistyö sekä toimivat prosessit, joihin vaikuttavat palveluiden saaminen yhdestä paikasta, koordinoituihin kaltaiset yhteistyömuodot sekä yhteisten ratkaisujen ja yhteistyön kehittäminen vuorovaikutteisesti.

Hyvää on henkilöstön asenne ja asiakaspalveluun vuorovaikutus ja yhteistyö, asiakkaan kohtaaminen ja asiakaslähtöisyys. Käytettävissä on ostopalveluita. TYPPI-järjestelmän käyttö on toimiva ja osin ei.

Nuorten Typ-palvelut erinomaisia; sitoutunut ja ammattitaitoinen henkilöstö, paljon kuntoutusosaamista, josta asiakkaat hyötyvät. Typ-työssä opittu / opetettu verkostotyön arvokkaita taitoja, sillä verkostoituminen on välttämätöntä, kun asiakkaat ovat monitarvitsijoita.

Palvelut saatavilla nopeasti yhdestä paikasta: TE-palvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut, kaupungin työllistäminen, eri hankkeet (typo- ja ESR-hankkeet). Asiakkaiden mahdollisuus asioida päivittäin myös ilman ajanvarausta (vrt. Ohjaamon-toiminnot). Ei jonotusaikoja palvelujen piiriin pääsemisessä. Muutaa: Tavoitteena tulee olla asiakkaan palvelu/työmarkkinatilanteen parantaminen - ei eri toimijoiden/palvelutuottajien omat intressit!

Meillä TYP-toiminnassa on hyvää koordinoituihin, jonka kautta asiakkaat ohjautuu TYP:iin, eli siellä arvioidaan yhdessä te-toimiston, Kelan ja kunnan kanssa asiakkaiden monialaisen palvelun tarvetta. Hyvää on myös yhteistyö te-toimiston, kunnan ja Kelan kanssa. Tekijät ovat vanhoja typ-konkareita, joten työskentely on vaivatonta. Typ-tahot tuntevat toisensa ja ammatillisen osaamisen jolloin on helpo toimia yhdessä. Tunneimme myös toistemme palvelutarjonnan ja näkökulman työllistymisasioihin.

Hyvä ja toimiva prosessi, jota aina voi jatkojalostaa. Perusasiat ja eri hallintokuntien näkemykset asiakkaasta ja hänen tarpeistaan ovat kehittyneet vuosien varrella. Dialogi hallintokuntien välillä yhteisen ymmärryksen saamiseksi toimii TYPin sisällä. Yhteisen ymmärryksen työstäminen jatkettava lähettävien tahojen kanssa (tavoitteiden ja sisään tulevien asiakkaiden ristiriita, mikäli vain työllistyminen avoimille työmarkkinoille TYPin tavoitteena).

Aineiston mukaan asiakasohjauksessa on haasteita, sillä ne eivät ole tarpeeksi osuvia, oikea-aikaisia eivätkä asian-
tuntevia TYPin toiminnan näkökulmasta. Asiakasohjaus vaikuttaa työn tuloksellisuuteen, kun asiakas ei ole TYPissä
palvelutarpeensa kannalta tarkoituksenmukaisessa paikassa. Haasteena on se, että seuranta tehdään asiakkuuden
voimassa olemiselle eikä sen päättämiseksi, mikä ei välttämättä kannusta tavoittelemaan ratkaisuja. Asiakasohjaus
TYPistä takaisin peruspalveluihin ei ole toimivaa eikä se, miten asiakasprosessia jatketaan TYPin sisällä, jos ratkai-
sua ei synny.

*Ohjaukset TYPiin tapahtuvat enimmäkseen te-toimiston kautta. Siellä ei mielestäni riittävästi osata
huomioida asiakkaan terveydentilaan ja sosiaaliseen tilanteeseen liittyviä asioita. Asiakasohjaukset
saattaisivat olla entistä osuvampia, jos asiantuntemusta em. liittyen olisi enemmän.*

*Asiakkaiden ohjaaminen TYP palveluihin tulisi olla oikea-aikaisempaa, ja sitä pitäisi kehittää, ja ohjausta
tulisi lisätä muualtakin, kun ainoastaan te- palveluista. Lisäksi kuntien/kaupunkien terveyspalveluiden
saatavuus vaikuttaa myös TYP asiakkaiden asioiden etenemiseen. Kartoitusjaksot pidemmäksi kun
3kk:ta.*

*Asiakasohjaus TE-toimistosta toimii huonosti ja vanhoja asiakkaita pallotellaan TYPin ja TE-toimiston
välillä. Lisäksi TYPin pitäisi olla kiinteämmin yhteydessä muihin kaupungin ja kolmannen sektorin pal-
veluihin, jotta TYPistä osattaisiin ohjata näihin oikein ja oikea-aikaisesti. TYP on nyt varsin irrallinen
osa kaupungin palvelujärjestelmää. Lisäksi TYP ei voi toimia kunnolla mikäli asiakkaille suunnattuja
palveluita (esim. kurssit, valmennukset, kuntouttavan työtoiminnan ryhmät jne.) ei ole riittävästi tarjolla
tai ne eivät ole oikean laatuista.*

*Jatkossa toivoisin, että asiakkuuden voisi laittaa ”lepäämään”, mikäli se asiakkaan näkökulmasta olisi
perusteltua. Kehittämistä riittää työkäytännöissä edelleen, kunnan sosiaalipalvelut tullut vahvemmin
toimijaksi mukaan.*

*Toimijoiden yhteistyö TYP:n sisällä toimii. Yhteistyö lähettävien tahojen kanssa ei aina suju. TYP:iin
ohjautuu edelleen sellaisia asiakkaita, jotka eivät hyödy TYP:n palveluista. Asiakkaiden takaisinohjaus
TYP:stä tulisi olla nopeampaa ja sujuvampaa, jotta voitaisiin keskittyä asiakkaisiin, jotka oikeasti hyö-
tyvät TYP:n palveluista.*

Asiakkuuksissa on haasteena liian suuri asiakasmäärä työntekijämäärään nähden. Arviona esitettiin, että toiminnan
tuloksellisuuden kannalta ylin asiakasmäärä olisi 100 asiakasta työntekijää kohden. Resursseja ei ole riittävästi myös-
kään moniammatillisen yhteistyön toteuttamisen kannalta.

*Typin asiakasvolyymit tulisi olla kohtuullisia; ”minkä volyymissa voittaa sen melodiassa menettää”. Se
vain on näin.*

*Itse malli voisi olla toimiva, jos asiakasmäärä olisi yhtä työntekijää kohtaan huomattavasti pienempi.
Asiakkaan tilanteisiin voitaisiin silloin oikeasti perehtyä häntä kuunnellen ja enemmän asiakaslähtöises-
ti. Omalla kohdallani opinto-ohjaajana haluaisin tavata asiakasta esimerkiksi viikon välein useamman
viikon ajan, mutta nykyisessä asiakasvirrassa tämä on mahdotonta. Kun motivaatio kouluttautumiseen
on syntynyt, sitä pitäisi ruokkia oikeanaikaisella ohjauksella ja tuella.*

Koska resursseja vähän, haavoittuvuus, jos sattuu pitempiaikaista poissaoloa. Verkostot ja heidän toimintansa tunnetaan hyvin. Mielen- ja pähdepalvelut eivät toimi riittävästi. Psykiatria ei ole ja sitä tarvittaisiin, koska monella asiakkaalla mielen- ja pähdeongelmia. Eläkeselvittelyt tarpeellisia tehdä myös TYPissä, koska näissäkin asioissa asiakkaan tuen tarve suuri. Asiakkuuden alussa enemmän yhteisiä verkostotapaamisia; kun työllistyminen ajankohtaista tai asiakas selkeästi sote-palveluissa, riittää, kun TE- tai SOTE-asiiantuntija hoitaa

Resurssien vähyys vaikuttaa kovasti. Typ-henkilöt pitää olla paikan päällä olevia henkilöitä, eikä juoksevia TE-toimiston puolelta. Asian kokonaisuus ei pysy näin hallinnassa koskaan.

Kolmas kehittämiskohde ovat käytössä olevat palvelut, jotka eivät ole riittäviä ja tarkoituksenmukaisia monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden kohdalla. Palveluprosessien yhdenmukaistamiseksi määritetty kartoitusjakso ei ole toimiva palveluiden kannalta. Kartoitusjakso on liian lyhyt asiakkaan tilanteen selvittämiseen eikä sisällön määrittelemättömyys ole auttanut sen muovautumista. Kehittämistä on monialaisen palvelutarpeen toteutuminen niin, että mukana ovat tiiviimmin KELA sekä terveydenhuollosta etenkin lääkäri-, pähde- ja mielen- ja pähdepalvelut. Vaikka TYPin sisäinen yhteistyö on toiminut hyvin, siihen tarvittaisiin prosessijämäkkyyttä, palveluiden joustavuutta sekä joustavia päätöksenteon malleja, jotta esimerkiksi lääkärin kannanottoja ja tukipalveluita saataisiin paremmin. Palveluissa tulisi kehittää työ- ja toimintakyvyn arvioinnin tasalaatuisuutta sekä saada käyttöön erilaisia kokeilevia kuntoutusmuotoja. Jossain paikoin ostopalvelut ovat olleet pettymys, sillä ne eivät ole vastanneet vaativampien asiakkaiden palvelutarpeisiin.

Asiakaskuntamme täällä maalla on meille tuttua, joten emme tarvitse kartoitusjaksoja. Olemme TE-toimistossa ja TYPissä jo tehneet työtä asiakkaiden kanssa ennen TYP järjestelmään siirtoa eli emme tarvitse/käytä kartoitusjaksoa. Myöskään asiakkuuden päättäminen menee yleensä ilman erityisiä palavereita, koska asiakkaat työllistyvät, aloittavat koulutuksen tai siirtyvät kuntoutustuelle/eläkkeelle. Toivoisin TYP:hin yhteistyölääkäreitä. Kelalta pitäisi olla paikallinen asiiantuntija ja ihan paikan päällä tarvittaessa (ei toteudu) Meillä toimii joissain kunnissa edelleen kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä, joka on suuri apu asiakkaan asian eteenpäin viemisessä.

Monialainen työllistymispalvelu itsessään toimii hyvin, asiakasohjauksen epätasaisuus on välillä haasteena. Eniten kehitettävää on kuntoutumis- ja hoitoon ohjauksessa, se ei toimi kunnolla siinä vaiheessa, kun tarvittaisiin lääkärin lausuntoa tai yhteistyötä lääkärin kanssa. Oma vastuulääkärin olisi ehdottomasti oltava jokaiselle TYP:llä.

Asiakkaiden asiat ovat monesti monimutkaisia ja kuten nimi "monialaisen tuen tarpeessa oleva" kertoo, myös tuen tarve on monialainen. Nyt työtä tehdään yksin ja siirrellään asioita vanhaan malliin paikasta toiseen, mihin jäivät hyvät käytännöt? Pidemmän päälle tästä mallista ei ole säästöjä, vaan pohjatyö pitäisi tehdä hyvin ja siitä lähteä asiakkaan kanssa eteenpäin. Enkä tarkoita tällä sitä, että istutaan toimistossa asiakkaan kanssa monia kertoja, vaan tehdä hyvä alkukartoitus, josta asiakas lähtee toimintaan ja sitä kautta toimintakyky/osaamista voidaan arvioida ja ohjata taas eteenpäin. Palvelutarpeenarviosta on nyt tullut joku suuri juttu ja asiakasta istutetaan ja odotetaan jopa viikkoja ja sitten huomataan, että asiakas ei tullutkaan enää paikalle. No, eipähän tarvitse sitten enää järjestää palveluitakaan..., mutta ehkä asiakas on tyytymätön, kun ei mitään tapahtunutkaan.

Neljänneksi TYP-työssä on haasteena palveluiden yhtenäisyys TYPin sisällä sekä eri toimijoiden välillä. Alueelliset työllisyyskokeilut ja työnvälityksen pilotit ovat hämärtäneet työtä ja toimintamalli on jäänyt epäselväksi niin ammattilaisille kuin asiakkaille. Toiminnan yhtenäisyyttä vaikeuttaa se, ettei jollakin verkostotoimijoilla ei ole riittävästi resursseja, vaikka sinällään toiminnan ja yhteistyön laatu on hyvää. Vastauksissa tulee esille tarve saada työntekijät yhteen toimipisteeseen tai vähintään samat henkilöt tekemään TYP-työtä. Tarvetta on toiminnan yhtenäisyyden kehittämiseksi työkäytäntöjen muokkaamiselle ja yhteisen työkielen löytämiselle, vastuiden avaamiselle sekä moniammatillisen tiimityön koulutukselle.

Te-toimiston ja Kelan läsnäolo päivittäin TYP:ssä tiivistäisi yhteistyötä. Nyt työtä tehdään vähän "toisella kädellä" muun työn ohessa. Varsinkin joissakin lähikunnissa palvelut ovat aika niukoilla, esim. terveystarkastuksiin ei tahdo saada aikoja tai kunnassa ei ole tarjolla sopivia kuntouttavan työtoiminnan paikkoja henkilöille, jotka tarvitsevat enemmän tukea ja ohjausta. Resurssipulaa siis on kunnissa monissa palveluissa, myös esim. mielenterveyspalveluissa. Kehittäisin TYP:iä niin, että saman katon alla olisi pysyvät henkilöt, jotka siellä työskentelee. Nykyiseen omaan TYP:iin olisi hyvä saada myös oma sosiaalityöntekijä, psykologi (avo) ja lääkäri.

Palvelu toimii eri tavoin eri kunnissa samassakin verkostossa. Kartoitukset ja suunnitelmat vaihtelevat laadultaan ja määrältään. Prosessimaisuutta on pyritty kovasti vahvistamaan, mutta silti se osin ontuu. Asiakkaita jämähtää palvelussa paikoilleen. Tarvittaisiin enemmän rinnallakulkijuutta asiakasprosesseihin, jotta tilanteita todella seurattaisiin ja varmistettaisiin sitä, että asiat etenevät ja tarjolla on siihen riittävästi tukea. Kaikkien toimijoiden yhtäläinen sitoutuminen olisi tärkeää. Terveystieteiden panoksen vahvistuminen olisi jatkossa tärkeää. Kelan rooli vahvistuminen on ollut tärkeää. Monialaisesta palvelusta hyötyisi nykyisin kirjauksia laajempi kohderyhmä. Palvelu voisi olla jatkossa kohderyhmän, tavoitteiden ja toimenpiteiden osalta laajempi. Nyt TYP-palveluun ohjautuu myös sellaisia henkilöitä, jotka eivät hyödy palvelusta eli eivät pitkälläkään prosessilla ole työmarkkinoille edistettävissä. Hyötävät kuitenkin palvelujen yhteensovittamisesta esim. hyvinvoinnin ylläpitämisen näkökulmasta. Heillekin voisi jatkossa olla monialaisessa palvelussa selkeästi omat prosessinsa omilla tavoitteilla. Suurimmalla osalla polku olisi kohti työtä, osalla rehellisesti kohti muita tavoitteita.

Eri kuntien välillä on edelleen liikaa eroja siinä, miten typ-työtä tehdään. Yhteistyö kunnan aikuissosiaalityön kanssa vaatii kehittämistä, ei toimi riittävän joustavasti. Missä vaiheessa typ-asiakas on sosiaalityön vastuulla, missä vaiheessa typin palveluohjaajan. Samoin asiakkuuden päättymisen aiheuttaa päänvaivaa, siitä on eri näkemyksiä eri työntekijöillä. Palveluprosessi toimii - ja toisaalta ei taas toimi yhtään. Prosessin sujuvuus yksittäisten työntekijöiden vastuulla. Ne, joilla on kokemusta, tekevät omalla tavallaan, kun taas uudet työntekijät eivät ole päässeet sisälle näin sekavaan kokonaisuuteen. Verkoston johdon tasolta ei tule riittävän selkeitä ja yhdenmukaisia ohjeistuksia. Asiat siis jää yksittäisen työntekijöiden mietittäväksi. Ja me, jotka olemme tehneet typ-työtä jo yli 10 vuotta, teemme asioita "kuten niitä on tehty ennenkin", koska uusia johdonmukaisia ja selkeitä ohjeita ei ole. Ei edes typ-kirjaukseen, ei kartoitusjakson kirjaukseen jne.

3 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

3.1 Vastaukset arviointikysymyksiin

Arvioinnin tehtävänä on vastata ensimmäisenä pääkysymyksenä siihen, miten asiakasprosessi sujuu.

- Arvioinnissa on selvitetty TYP-prosessin aloituksen ja monialaisen palvelutarvearvioinnin toimivuutta. Arviointiaineiston perusteella TYPin henkilöstön ja johtajien kyselyaineiston mukaan lain mukainen kohderyhmä ei ole kaikilta osin määritelty tarkoituksenmukaisesti suhteessa lain tavoitteisiin. TYP-asiakkaiden kyselyaineiston perusteella kohderyhmä on tarkoituksenmukainen. Vaikka asiakkaana olevat naiset ovat useammin tyytyväisempiä saamaansa palveluun, TYP-toiminnasta saadussa hyödyssä ei ollut kyselyn mukaan sukupuolten välistä eroa. Kokemukset TYP-toiminnan hyödyllisyydestä vähenevät iän myötä. Tähän voi vaikuttaa se, että moniammatillista tukea tarvitsevat pitkäaikaistyöttömät henkilöt ovat osallistuneet jo aiemmin vastaaviin työllistymisedellytyksiä parantaviin palveluihin eivätkä he nähneet TYPin lisäarvoa vastaavalla tavalla kuin nuoret. Arviointia varten tehdyssä rekisteritutkimuksessa oli noin 30 000 TYP-palvelua saanutta henkilöä, joista useimmat ovat nuoria aikuisia. Asiakkaat eroavat sosiodemografisten taustatekijöiden perusteella runsaasti alueellisesti. Asiakkaiden taustatekijöiden vaihtelu TYP-verkostoittain kertoo siitä, että TYPiä käytetään osana paikallista työllisyydenhoitoa hyvin eri tavoin.
- Vuoden 2017 arviointiaineiston mukaan eri kokoonpanoilla ja prosesseilla monialainen palvelutarvearviointi tehdään tavallisimmin TE-toimiston ja sosiaalityön asiakastietojärjestelmien, TYPPI-järjestelmän, pitkäaikaistyöttömänä olleiden listausten avulla. Palvelutarpeen arvioinnissa käytetään tukena esitetyt lomakkeita. TYP-hakemuksen jälkeen käytyjä ammattiryhmäkohtaisia tai moniammatillisia keskusteluita. Rekisteriaineiston perusteella palvelutarvearviolla ei ole löydettävissä yhteyttä tulokselliseen läpimenoon.
- Rekisteriaineiston mukaan vuonna 2016 kartoitusjaksolle osallistui noin 26 prosenttia kaikista TYP-palvelua saaneista. Kartoitusjakso ei toimi TYPin henkilöstö- ja johtaja-aineiston perusteella lain tavoitteiden mukaisesti. Kolmen kuukauden aikana ei aina ehditä kartoittaa tilannetta, jos esimerkiksi asiakkaalla on paljon selvittämättömiä ongelmia. Haasteita on etenkin asiakkaan terveydentilan ja työ- ja toimintakyvyn selvittämisessä eikä tarvittavia palveluita ole saatavilla. Vaikeudet tehdä asiakkaiden tarvitsemia terveydentilan kartoituksia tulivat esille selvästi molemmissa kyselyissä, jotka toteutettiin arviointia varten. Kartoitusjakso ei toteudu tiiviinä arviointina, jossa asiakas sitoutetaan jatkoprosessiin. TYPiin kuuluvien tahojen yhteistoiminta on onnistunut vaihtelevasti palvelutarpeen arvioinnissa, palveluihin ohjauksessa ja palvelujen koordinoinnissa jo yhden TYPin sisällä. Parhaita kokemuksia on tyypillisesti yhden toimipaikan sisällä tehtävästä TYP-työstä. Yhteistyö koetaan harvoin onnistuneeksi TYPeissä, joissa henkilöstö on osa-aikaista, vaihtelevaa eikä erityisesti TYP-työhön kiinnittynyttä. Asiakaskyselyn perusteella kartoitusjakson koki hyödylliseksi noin kaksi kolmasosaa asiakkaista, mikä on miltei yhtä yleistä kuin tyytyväisyys TYP-työntekijöiden väliseen yhteistyöhön ja tiedonkulkuun.
- Kartoitusjakson perusteella laaditun monialaisen työllistymissuunnitelman monipuolisuudessa on vaihtelua, mutta kokonaisuutena suunnitelmalla voidaan vastata palvelutarpeisiin. Palveluiden saatavuudessa on haasteita, mikä on suurin pullonkaula edelleen. Kartoitusjakson palvelut eivät ole TYPin henkilöstö- ja johtaja-aineiston mukaan parantuneet, ja tietämys kartoitusjaksolla käytettävistä verkostokumppaneiden palveluista on hieman heikentynyt. TYP-asiakkaille on onnistuttu laatimaan toimivia palveluyhdistelmiä tarpeisiin nähden liian vähän. Hoitoon ja kuntoutukseen ohjaus ja pääsy eivät toimi tarpeen esille tullessa erityisen hyvin.

- Asiakkuuden alkamisesta, päättymisestä ja sen syistä ei ole saatavilla tuoretta tilastotietoa kuin vuoden 2017 tiedot. Arviointia varten tehdyn rekisteritutkimuksen mukaan asiakkaista noin kolme neljäsosaa asiakkaista oli ohjautunut TYPiin TE-toimiston kautta, noin kymmenesosa sosiaalitoimesta ja loput muita reittejä pitkin. Asiakasohjaus koetaan TYPin henkilöstön ja johtajien aineiston mukaan määrällisesti liian suureksi, jotta se voisi palvella TYPin asiakkaita. Rekisteriaineiston perusteella noin kolmasosalla TYP-palvelu oli päättynyt tarkastelujaksolla. Palveluprosessien kesto vaihtelivat runsaasti, mutta taustatekijöiden mukaan kesto on ollut keskimääräistä lyhyempi ilman vajaakuntoismerkintää olevilla ja alle viisi vuotta työttömänä olleilla asiakkailla. Yleisimmin TYP-palvelu on päättynyt siihen, että asiakas on aloittanut tutkimukseen tähtäävät opinnot, työllistynyt avoimille työmarkkinoille vähintään kuudeksi kuukaudeksi, tarve monialaiselle yhteispalvelulle on päättynyt, asiakasta ei ole tavoitettu tai asiakas on siirtynyt eläkkeelle.
- Asiakkuuksien päättämistä tehdään TYPissä tyypillisesti asiakkaan tilanteen edistyessä sekä keskustelemalla silloin, jos asiakkaan tilanne ei muutu TYP-palveluiden kattavasta käytöstä huolimatta. Vastausten perusteella asiakkuuden päättämisen arviointimenetelmiä ei juurikaan ole, mutta arvioinnissa käytetään apuna esimerkiksi vertailua alkuvaiheen palvelutarvearviointiin. Aineiston mukaan käytössä ei useinkaan ole toimintatapoja, joilla pystyttäisiin varmistamaan asiakkaan palveluprosessin tuloksellinen jatkuminen myös TYP-asiakkuuden päättymisen jälkeen. Tavallisimmin keinoina käytetään saattaen vaihtamista, siirtymäpalavereita ja lopputilanteen kirjaamista asiakkaan kanssa työskentelyä jatkavalle taholle. Saattaen vaihtamiseen liittyviä käytäntöjä on useammin sosiaalipalveluihin siirtyville asiakkailla, kun siirtymät TE-palveluihin tehdään tyypillisemmin muutoksena tietojärjestelmiin.

Arvioinnin toisena pääkysymyksenä on selvittää TYP-toiminnan toimivuutta ja tuloksellisuutta.

- TYP-toiminnan toimivuuteen ja jatkuvuuteen vaikuttaa se, että TYPin henkilöstö ja johtajat kokevat pääosin palvelun tärkeäksi. Poikkeuksen tästä muodostavat usein pienet toimipisteet, joissa lisäarvoa yhteistyöstä ei ole nähty niin suureksi verrattuna aiemmin tehtyyn verkostotyöhön. Myös TYPeissä, joissa aiempi yhden toimipaikan malli on muuttunut verkostomaiseksi, palvelun saaminen toimivaksi on vaikeutunut. Haasteena on ollut se, että TYP-verkoston sisällä on sekä aiemmin toimineita toimipaikkoja että täysin uusia toimipisteitä tai verkostokuntia. Asiakasvolyymit ovat suuret eikä verkoston kouluttamiseen ja sisäisen yhteistyön kehittämiseen ole voitu panostaa riittävästi. Vuoden 2018 arviointiaineistossa tulee edellistä vuotta vähemmän TYP-verkostojen johtamisen haasteet, joten siinä suhteessa TYPien toiminta on kehittynyt vuoden aikana.
- Asiakaskyselyn perusteella TYP-asiakkaat kokevat TYP-palvelun pääosin hyväksi tai erittäin hyväksi. TYPissä on koettu hyväksi se, että asiakkaan tilannetta on kartoitettu kokonaisvaltaisesti henkilökohtaisen palvelun avulla ja haettu ratkaisuja siihen. Asiakkaat pitävät hyvänä henkilökohtaisen tuen saamisen lisäksi erityisesti TYPin työntekijöiden välistä yhteistyötä ja mahdollisuutta saada tukea yhdestä paikasta. Asiakkaat ovat saaneet tietoa ja ohjausta omien työntekijöiden kautta nopeasti ja konkreettisesti. Hyvää on ollut palveluiden saatavuus ja palveluihin ohjautuminen TYPin kautta sekä niiden kautta oman elämän kannalta tärkeät tulokset, joita ovat tulevaisuuden suunnitelmien selkiytyminen ja tavoitteiden täsmentyminen.
- Rekisteritietojen perusteella asiakkaat olivat saaneet yleisimmin toimenpiteenä työntekijän tapaamisia, ohjausta ja yhteydenottoja, kuntouttavaa työtoimintaa, verkosto/yritys-yhteistyötä sekä työllistymistä edistäviä te-hallinnon palveluita. Terveystieteiden ja kuntoutukseen liittyvistä palveluista yleisintä on ollut perusterveydenhoito/terveystarkastus, jota harvinaisempaa on Kelan ammatilliseen kuntoutukseen osallistuminen. Kaiken kaikkiaan TYP-palvelua vuosina 2016-2017 saaneista oli osallistunut keskimäärin kolmeen eri toimenpiteeseen. Asiakkaat ovat kokeneet itselleen hyödyllisimmiksi palveluiksi kuntouttavan työtoiminnan, työntekijöiden tapaamiset ja perusterveydenhuollon palvelut, joista kokee hyötynensä erittäin paljon noin kolmasosa asiakkaista sekä täydentävät sosiaalitoimen palvelut ja KELAn palvelu, jotka ovat hyödyttäneet erittäin paljon noin neljäsosaa asiakkaista. Hieman harvemmin hyödyllisiksi koetaan mielenterveyspalvelut, päihdepalvelut ja eläkeselvittelyt sekä työhönvalmennus ja työvoimakoulutus, joita asiakkaat ovat käyttäneet keskimääräistä vähemmän.

- TYPien palveluketjujen lähtökohtana on niiden saumattomuus, oikea-aikaisuus ja tarkoituksenmukaisuus sekä palvelujen yhteensovittaminen asiakaslähtöisesti. TYP-työntekijöiden ja johtajien aineistossa tulevat esille haasteet, joita liittyy asiakkaille sopivien palveluiden tarjoamiseen kartoitusjaksolla ja TYPin asiakkuuden aikana yleisesti. Palveluiden asiakaslähtöisyys ja tarkoituksenmukaisuus toimii hyvin, mutta oikea-aikaisuutta ja saumattomuutta on vaikea toteuttaa TYPin toimintamallissa, joka ei mahdollista henkilöstön eikä palveluiden koordinoitua yhtä helposti kuin kuten yhden hallinnonalan organisaatiossa.
- TYPin toimintaan ovat vaikuttaneet ulkoisista muutostekijöistä tavallisimmin varautuminen sosiaali- ja terveystalouden uudistamiseen sekä alueelliset pilottiprojektit. TYP-verkostoissa, joissa on käynnissä julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellinen kokeilu, TYPin tavoitteet ja asiakkaiden ohjautuminen ovat muodostuneet epäselvemmiksi. TYPit ovat varautuneet maakuntaudistukseen eri tavoin.
- TYP-mallissa toimii hyvin sen lähtökohtana oleva palveluiden yhteensovittaminen yhdestä verkostosta/hallinnovasta organisaatiosta käsin, joka tulisi säilyttää myös suunnitteilla olevassa maakunta-, kasvupalvelu- ja SOTE-uudistuksessa. Se, miten moniammatillinen palvelumalli organisoidaan jatkossa, tulee vaihtelevaan maakunnittain. Alueellisen vaihtelun säilyminen on toisaalta vahvuus, mutta toisaalta haasteena on ollut kuntien välinen vaihtelu TYP-toiminnassa.
- TYP-toiminnan tuloksiin ja siihen vaikuttaviin syihin liittyen asiakkaiden palveluprosessi ja läpimenoaika eroaa erilaisten TYPien välillä. Huomioitavaa on, että TYPPI-järjestelmän kirjauskäytännöt vaikuttavat havaintoihin. Rekisteriaineiston perusteella keskiuurissa (600-1100 asiakkaan) TYP-verkostoissa on yleisintä työllistymistä edistävien palveluiden ja kuntouttavan työtoiminnan tarjoaminen. Suurissa (1500 asiakasta tai enemmän) asiakkaat saivat keskimääräistä harvemmin työllistymistä edistäviä palveluita, kuntouttavaa työtoimintaa tai työkyvyn parantamiseen liittyviä palveluita, mutta enemmän tapaamisia, ohjausta ja yhteydenottoja. Pienissä TYP-verkostoissa (alle 600 asiakasta) sekä 1-4 kunnan verkostoissa oli kaikista palveluprosesseista eniten päättyneitä palveluita.
- TYPin henkilöstön ja johtajien mukaan yksi keskeisimmistä TYP-toiminnan hyödyistä on se, että asiakkaat ovat lähentyneet työmarkkinoita. Laadullisen työmarkkinasiirtymien tarkasteluun on vaihtelevasti erilaisia mittareita. Kuntoutumisen ja elämänhallinnan edistymisen näkökulma on saatu esille mm. Kykyviisarin tai asiakkaiden kanssa käytettyjen keskusteluiden myötä. Asiakaskyselyn mukaan yli puolet kokee tapahtuneen jonkin verran tai paljon muutosta siinä, että heidän tyytyväisyytensä elämään on kohentunut ja tieto siitä, mitä he voivat tehdä jatkossa tavoitteiden saavuttamiseksi, on lisääntynyt. Noin kahdella viidesosalla vastaajista tulevaisuuden tavoitteet ovat selkiytyneet, opiskelu- ja työkyky lisääntynyt, motivaatio hakea töitä kasvoi ja asiakkaalle on selkiytynyt, millainen työ häntä kiinnostaa. Noin kolmasosalla kiinnostus hakea koulutukseen on kasvanut ja noin neljäsosa kokee terveydentilan parantuneen melko tai erittäin paljon TYP-toiminnan vaikutuksesta. Asiakaskyselyn mukaan eniten hyötyä TYP-toiminnasta kokevat saaneensa 6-11 kuukautta ja 24-35 kuukautta TYPin asiakkaana olleet henkilöt. Asiakkaat, joiden asiakkuus on kestänyt yli kolme vuotta, kokevat TYP-palveluista saamansa hyödyn vähäisemmäksi.
- Rekisteriaineiston mukaan vuosina 2016-2017 työllistyi palkkatukityöllistäminen huomioiden 17 % TYP- palvelua saaneista. Yleisimmin ovat työllistyneet miehet, ruotsinkieliset, alle 35-vuotiaat, ei-vajaakuntoiset, ja lyhyemmän aikaa työttömänä olleet. TYP-palvelukokonaisuudet, joihin sisältyi työhönvalmennusta, työllistivät keskimääräistä enemmän. Myös työvoimakoulutus, työllistymistä edistävät te-hallinnon palvelut ja kartoitusjakso ovat työllistymisen kannalta muita TYP-palveluita tuloksellisempia myös silloin, kun henkilön sosiodemografiset, työkykyyn ja työttömyyden kestoon liittyvät tekijät otetaan huomioon. Jokaista kuntouttavaan työtoimintaan osallistunutta työllistynyttä kohden työllistyi 1,7 henkilöä TYP-palvelua saaneista verrattuna niihin, jotka eivät olleet kyseistä palvelua saaneet. Kartoitusjaksoon osallistuneiden todennäköisyys työllistyä on yhteydessä työllistymiseen myös silloin, kun otetaan huomioon kartoitusjaksolle osallistuneiden erilaiset taustatekijät.

- Rekisteriaineiston perusteella TYP-palvelun on tavanomaista nopeammin (16 kuukautta tai alle) mennyt läpi 25 % palvelussa olevista. Nopea läpimeno on yhteydessä siihen, ettei henkilöllä ei ollut vajaakuntoisuusmerkintää, hän on ollut alle viisi vuotta työttömänä ja tullut TYPiin TE-toimiston kautta. Nopeimmin palvelun päättäneillä päättymissyynä on ollut monialaisen yhteispalvelun tarpeen päättymisen, asiakasta ei ollut tavoitettu, muu syy tai työllistyminen työmarkkinoille vähintään kuudeksi kuukaudeksi sekä tutkimukseen tähtäävien opintojen aloittaminen.
- TYP-toiminnasta on saatu lisäarvoa sekä asiakkaille että ammattilaisille henkilökohtaisen moniammatillisen tuen saamisen, sujuvampien asiakasprosessien ja sen myötä työmarkkinasiirtymien mahdollistumisen kautta. Myös TYPin johtajat ja henkilöstö näkevät lisäarvoksi asiakkaiden tavoin asiakkaiden saaman henkilökohtaisen tuen ja palvelun sekä ammattilaisen saaman yhteistyömallin. Sillä, miten TYP sijoittuu taustaorganisaatioissa, ei ole aineiston perusteella suurta merkitystä. Tuloksiin on merkitystä sillä, onko taustaorganisaatioilla riittävät eli toisiinsa verrattuna yhdenmukaiset mahdollisuudet tarjota palvelua. Henkilöstön ja johtajien näkemysten TYP-tyyppisessä toiminnassa on tärkeää varmistaa se, että jokaisessa organisaatioissa TYP-työhön varataan päätoimisia vain monialaista yhteistyöstä tekeviä toimijoita.

3.2 Pohdinta ja kehittämisehdotukset

Kansainvälisten monialaisia yhteistyöverkostoja koskevan kirjallisuuskatsauksen perusteella yhteistyön esteet liittyvät tavallisimmin toimijoiden taustaorganisaatioihin, jotka eivät tue riittävästi työntekijöiden tekemään yhteistyötä. Tutkimusten mukaan erilaiset verkostomallit tulee rakentaa paikallisista tarpeista käsin. Toisaalta paikallisten palveluiden tarjoamiseen vaikuttaa valtion tai keskushallinnon kautta tuleva ohjaus, jonka merkitys on noussut eri maissa toteutettujen palveluiden markkinallistamisen myötä. Monialaisen yhteistyön onnistumisessa on tärkeää myös yhteistyön ohjaus ja johtaminen. (Saikku, Rajavaara & Seppälä 2018)

Suomessa TYP-johtajien roolia ja johtamisen mahdollisuuksia selvittäneen tutkimuksen (Määttä, Harkko & Kalm-Akubardia 2018) mukaan TYPin johtajien paikallisilla yhteistyöverkostoilla ja toimintatavoilla on merkitystä, sillä he joutuvat neuvottelemaan useaan suuntaan: TYPin johtajat neuvottelevat sisäisen prosessin osalta TYP-työntekijöiden kanssa, asiakaspolkujen sujuvuuden osalta TYP-palveluun lähettävien tahojen kanssa sekä käytettävissä olevien henkilöstöresurssien osalta emo-organisaatioiden esimiesten ja johtoryhmän kanssa. TYP-johtajien toiminnan mahdollisuuksia rajaa se, että käytännössä emo-organisaatioiden tarpeet menevät TYP-työn edelle. Henkilöstön osa-aikaisuus, vaihtuvuus, verkoston hajanaisuus sekä johtajien riittämättömät mahdollisuudet valvoa TYP-työhön sovittuja työpanoksia ja yhteisesti sovittuja käytäntöjä kuormittaa sekä johtajia. TYPin pirstalainen johtamisjärjestelmä vaikeuttaa integroitujen TYP-palveluiden kehittämistä.

- Nämä haasteet tulevat esille myös tässä arvioinnissa, jossa keskeisiksi kehittämiskohteiksi nousevat TYP-henkilöstön ja johtajien näkökulmasta asiakasohjauksen toimivuus TYPiin ja TYPistä emo-organisaatioihin sekä vaikeudet tehdä TYPin sisäistä yhteistyötä henkilöiden ja resurssien muuttuessa.
 - o Koska verkostomaisen eri sektoreilla tehtävän työn johtaminen on haasteellista, tarvitaan monialaisessa työllisyyttä edistävässä palvelussa johtavassa asemassa oleville direktiovaltaisen mahdollisuuden vaikuttaa resurssien riittävyyteen ja toiminnan valvontaan.
 - o Lakisääteistämisen jälkeen vahvistunut kuntien rooli johtoryhmätyöskentelyssä ja TYP-johtamisessa sekä paikallisiin tarpeisiin ja verkostojen huomioimiseen perustuvat sopimukset ovat olleet merkittävä elementti TYPin toiminnan kehittämiseksi. Hajanaisuuden estämiseksi verkostoissa tulisi olla paikallisten tarpeiden ja eri sektoreiden emo-organisaation omien linjausten lisäksi aidosti yhteiset tavoitteet ja yhtenäiset linjaukset sekä velvoittavuus pysyä sovituissa resursseissa sovittuna kaudella. Jos tarvetta lisäresursseille tulisi, niiden joustavalla lisäämisellä varmistettaisiin monialaisen työn tuloksellisuus.

Suomessa terveydenhuolto on moniin muihin maihin verrattuna vahvemmin TYP-toiminnassa ja yhteistyö on kehittynyt myös työttömien terveydenhuoltoa koskevan lainsäädännön myötä. Toisaalta terveydenhuollossa verkostoituminen on uutta eikä työllistymisen edistyminen liity terveydenhuollon toiminta-ajatukseen. Lisäksi Suomessa tarkastellaan työttömien aktivointipolitiikkaa sekä ensisijaisesti työelämässä mukana olevien tarpeista lähtevää kuntoutus- ja työkykypolitiikkaa erillisinä politiikkalohkoina toisin kuin monissa muissa maissa. Muissa maissa työhallinnolla on vahvempi rooli työnhakijoiden kuntouttamisessa. Aktivointi-, kuntoutus- ja työkykypolitiikkojen integroinnin on kuitenkin todettu olevan hyödyllistä sekä työttömien työllistymisen ja hyvinvoinnin että poliittisella tasolla yhteiskunnan työllisyystavoitteen kannalta (Saikku, Rajavaara & Seppälä 2018)

- Terveydenhuollon ja kuntoutuksen erillisyyteen liittyvät haasteet tulevat esille selkeästi myös tässä arvioinnissa, jossa ne tulevat esille monialaisen yhteistyön toimivuuden sekä palveluiden riittämättömyyden tasolla. Lainsäädäntöön kirjattu kartoitusjakso ei toimi kuten sen on suunniteltu, sillä aika on koettu liian lyhyeksi ja palvelut riittämättömiksi. TYPin asiakkaille soveltuvia palveluita ei koeta yleisesti olevan riittävästi, vaikka osa TYPeistä tuottaakin niitä tarpeisiinsa nähden hyvin räätälöidysti itse tai hankkii laadukkaita ostopalveluja.
 - o Kartoitusjakson toimivuudessa ja sen palveluiden yhteensovittamisessa on kehitettävää
 - o Työ- ja toimintakyvyn kartoittamiseen sekä tarvittavien kuntoutus-, päihde- ja mielenterveyspalveluiden pääsemiseen tulisi panostaa selvästi enemmän. Tätä voidaan tukea omilla lääkäreillä tai muilla ammattilaisilla, jollaisia on käytettävissä osassa TYPejä.
 - o TYPien tuloksellisuus voitaisiin varmistaa palveluihin tarkoitettujen määrärahojen riittävyydellä ja asiakaskunnan tarpeisiin räätälöidyillä palveluilla.

Tulevien mahdollisten SOTE-, maakunta- ja kasvupalvelu-uudistusten myötä on odotettavissa muiden maiden tavoin palveluiden markkinallistaminen sekä mahdollisuuksia lisätä paikallisen kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden osallistumista työllisyyden hoitoon. Kansainvälisten kokemusten valossa on tärkeää kiinnittää huomiota kansalaisten osallisuuteen, sillä ilman erillistä huomioimista kansalaisnäkökulmaa ei huomioida riittävästi (Saikku, Rajavaara & Seppälä 2018)

- Tämän arvioinnin tulokset vahvistavat kuvaa siitä, että työntekijöiden ja asiakkaiden toimivalla vuorovaikutuksella ja asiakkaiden saamalla hyvällä palvelulla on keskeinen merkitys ja vaikutus toiminnan tuloksiin.
 - o On suositeltavaa lisätä asiakaslähtöistä palveluiden kehittämisen, kuten kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä, palvelumuotoilun lisäämistä sekä asiakaskokemukset huomioivan seurannan kehittämistä. Kansalaisten ja asiakkaiden osallisuuden näkökulma tulisi olla jatkossa vahvasti esillä myös toiminnan suunnittelun ja rakenteiden tasolla, ei vain palveluiden käytön tasolla. Myös jatkossa tulisi varmistaa, että monialaista tukea tarvitseville asiakkaille on jonkinlainen palvelumalli, jossa on keskeistä eri tahojen velvoittaminen systemaattiseen ja sopimukselliseen yhteistyöhön.
 - o TYPPI-asiakastietojärjestelmä saa sekä myönteistä että kielteistä palautetta. Yhteinen tietojärjestelmä on ollut myös kansainvälisesti tarkastellen yksi verkostoyhteistyötä vahvistanut tekijä. Vastaava valtakunnallinen järjestelmä on tärkeää säilyttää myös jatkossa, mutta kehittää sitä siten, että eri asiakastietojärjestelmistä menee osa tietoa automaattisesti yhteiseen tietokantaan.

Suomalaiselle TYP-toiminnalle on kansainväliseen verrattuna erityistä, että se on toteutettu ilman laajoja organisaatiomuutoksia sekä ilman eri sektoreiden ja palveluiden asemaan puuttumista. Erityistä on myös se, että TYPissä tarjotaan eri hallinnonalojen palveluita, muttei välitetä toimeentuloetuksia. (Saikku, Rajavaara & Seppälä 2018) Kansainvälisessä monialaisen työllisyydenhoidon mallien vertailussa Suomi on luokiteltu kattavan ratkaisun ryhmään, jonka maille on yhteistä integroidut palvelupolut eri politiikka-alueilla ja tähtääminen yhtä yksilöä laajempaan tapausprosessiin. Maille ovat yhteisiä myös lainsäädännölliset muutokset, joilla on varmistettu valtiollisten ja kunnallisten organisaatioiden yhteistyö. TYP-toiminta on kansainvälisesti vertaillen harvinainen ratkaisu, jonka lähtökohtana on sekä kumppanuus että palveluiden tarjoaminen. Suomessa integroinnilla on pyritty pienentämään eri sektoreiden välisiä kuluja, muttei

luomaan uutta organisaatiota. Erityisesti yhteisen asiakasprosessin, henkilöstökoulutuksen ja paikallisen yhteistyön näkökulmasta Suomi on maa, jossa on panostettu TYP-mallin toimeenpanoon, ei vain suunnitteluun. Yhteistyötä on vahvistanut käytäntöjen suunnittelu ja neuvottelu paikallistasolla. Suomen on vahvuutena yhden luukun periaatteen mukainen asiakkaan asioiden hoitaminen samasta paikasta sen sijaan, että asiakkaan asioinnissa olisi keskitytty työllistymisedellytysten lisäämiseen. TYPin asiakkailla on mahdollisuus palveluketjuun, jossa tehdään kaikki ensikon-taktista palvelutarpeen arviointiin, palveluiden tarjoamisen kuten kuntoutukseen ja muun valmennukseen sekä sen jälkeen työllistymisen tukemiseen esimerkiksi työhönvalmennuksen avulla. Suomessa on useimpien maiden tavoin saatu TYP-toiminnalla aikaan tuloksia sekä työllisyyden että köyhyyden torjunnan näkökulmasta. Maiden välisessä vertailussa keskeisiksi näihin tuloksiin vaikuttaneiksi elementeiksi on tunnistettu riittävän henkilöstöresursoinnin ta-kaaminen sekä tiedonjaon parantuminen eri sektoreiden välillä. (Arnkil & Pitkänen 2018)

- Eurooppalaisessa vertailevassa työllisyydenhoidon monialaisia palveluita koskevassa tutkimuksessa on suositeltu TYP-toiminnan kaltaisissa toiminnoissa toimeenpanon tehostamiseksi mm. asiakasohjauksen kehittämistä asiakas-lähtöisten profilointi- ja lähetekäytäntöjen avulla, työvoimapolitiittisten ja etenkin kuntouttavien palveluiden kehittämis-tä kohderyhmien tarpeisiin vastaamiseksi, henkilöstön osaamisen lisäämistä sekä palveluiden käytön tehostamista monialaisia palveluita tuottavien organisaatioiden välisesti, mutta myös niiden sisällä. (Arnkil & Pitkänen 2018)
 - o Nämä suositukset sopivat hyvin myös suomalaisen TYP-toiminnan edelleen kehittämiseen.
- Tämän TYP-toiminnan arvioinnin perusteella panostus toiminnan toimeenpanon tukemiseen on ollut vähäisem-pää kuin aiemmissa TYPin kehitysvaiheissa. Kuitenkin jo arvioinnin aikaisen vuoden aikana asiakasprosessit ovat kehittyneet. Toisaalta monialaisen palvelutarpeen arvioinnin toteuttamista, palveluketjujen rakentaminen ja yhden luukun periaatteen toteuttamista ovat heikentäneet asiakasmääriin liian vähäiset resursseihin ja sen myötä tiedon välittymiseen liittyvät syyt.
 - o TYPin vahvuuksia ovat henkilökohtainen palvelu sekä hyvin toimiva monialainen yhteistyö ja tiedon kulku sekä palveluketjuajattelu, joihin tulee panostaa myös jatkossa monialaista yhteistyötä tarvitsevien palveluissa.

Suomesta ei ole muiden maiden tavoin tietoa TYP-tyylisen toiminnan kustannuksista. Kansainvälisen tutkimuksen mu-kaan (Arnkil & Pitkänen 2018) lyhyen aikavälin tulosten analysoinnissa keskitytään usein vain taloudellisesti mitattaviin vaikutuksiin, muttei huomioida esimerkiksi toiminnan terveysvaikutuksia asiakkaille. Lisäksi taloudellisia vaikutuksia on harvoin osoitettavissa, sillä esimerkiksi Tanskassa työllisyydenhoidon siirtyminen kunnille ei ole vaikuttanut kuin merkityksettömänä vähän työllisyydenhoidon kustannuksiin. Kuitenkin pidemmällä aikavälillä työllisyysvaikutukset ovat todennäköisesti positiivisia. Tämä johtuu siitä, että moniammatillista tukea tarvitsevilla asiakkaille on tarjolla räätälöidymppää ja kokonaisvaltaisempaa tukea sekä työllistymisedellytyksiä vahvistavaa neuvontaa.

- TYP-toiminnassa on saatu ammattilaisten toiminnan kehittymisen näkökulmasta sekä asiakkaiden näkökulmasta, kun heidän työllistymisedellytyksensä ovat parantuneet.
 - o TYP on erityispalvelua, jonka resursointia ja käytäntöjä ei voi verrata peruspalveluihin. Vaikka TYP-verkostot ovat erilaisia, myös jatkossa monialaista yhteistyötä tarvitsevien asiakkaiden palveluissa on tarpeen käyttää kansainvälisten mallien tavoin yhtenäistä valtion tai keskushallinnon kautta tulevaa ohjausta ja seurantaa.

Liite 1. Rekisteripohjainen tutkimus TYP-palvelua saaneista henkilöistä

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen kohderyhmään luetaan mukaan TYP-palvelua vuonna 2016 saaneet henkilöt. Osa tarkastelusta kohdennetaan henkilöihin, jotka aloittivat TYP-palvelun vuonna 2016. Perusjoukko poimittiin TE-hallinnon rekisteritietojen avulla. Aineiston perusjoukon koko on 31 452 henkilöä. Aineiston rekisteripöiminnan suoritti Netum oy.

Tutkimus suoritettiin rekisteritietojen avulla, yhdistelemällä TYP-palvelun tietoja TE-palvelutietoihin. Kaikille henkilöille annettiin henkilötunnukset korvaava juokseva tunnistenumero. Aineisto koostuu henkilöiden sosiodemografisista taustoista, työllisyys- ja työttömyyshistoriasta, TE- ja TYP-palvelutiedoista sekä TE-hallinnon rekistereissä olevista vajaakuntoisuutta ja pitkäaikaissairautta koskevista tiedoista.

TYP-palveluhistoriaa kuvaavat tiedot rajattiin aikajaksolle 1.1.2006-31.12.2017. TEM:n asiakkailta selvitettiin edellä mainittujen lisäksi tietoja työnhakurekisteristä. TEM:n URA-rekisteristä tarkastelun kohteena oli työnhakutiedot kymmenen vuoden ajalta (työllisyyskoodi, työllisyyden tapahtumat, toiminta ennen työnhakua, työllisyyskoodin muutoksen syy), työttömyyden vuosikestot viiden vuoden ajalta sekä mahdollinen merkintä vajaakuntoisuudesta.

Aineiston poiminnassa ilmenneiden hankaluuksien vuoksi henkilöaineistoon ei saatu vertailuaineistoksi mukaan henkilöitä, joilla oli todettu TYP-palvelutarve ja jotka odottivat palvelua (URA-tieto 0029). Aineistosta jäivät puuttumaan myös mielenterveystiedot, ainoastaan URA-vajaakuntoisuustiedot saatiin aineistoon.

Aineistoista esitetään jakaumatietoja ja keskilukuja tulosmuuttujien suhteen. Taustamuuttujista keskeisimpiä ovat sukupuoli, ikä, äidinkieli, koulutustaso, siviilisääty, vajaakuntoismerkintä työhallinnon rekisterissä sekä tieto henkilön viimeisestä työssäolovuodesta. Tässä raportissa muuttujien välisiä yhteyksiä ei ole testattu tilastollisin menetelmin. Tilastollisina menetelminä käytettiin logistista regressioanalyysiä ja Cox-regressio-analyysiä. Cox-regressio on elinaika-analyysimenetelmä, jossa kiinnostus kohdistuu siihen, mikä on tarkasteltavan tapahtuman (esimerkiksi työllistymisen riski minä tahansa ajankohtana tutkimuksen alun jälkeen (tässä tutkimuksessa TYP-palvelun aloittamisen jälkeen). Aineistot käsiteltiin ja analysoitiin Stata –ohjelmalla.

Sosiodemografiset taustatiedot ja TYP-alueet

Selvityksen aineistoon kuului yhteensä 31 450 TYP-palvelua saanutta henkilöä. Henkilöistä 18 920 (60 %) oli miehiä ja 12 520 (40 %) naisia. Toisin sanoen naisten osuus TYP-palvelua saaneista oli pienempi kuin heidän väestöosuutensa. Palvelua saaneista 84 prosenttia puhui äidinkielenään suomea, 3 prosenttia ruotsia ja 13 prosenttia muita kieliä. 43 prosenttia oli suorittanut korkeintaan perusasteen koulutuksen, 49 keskiasteen koulutuksen ja 9 prosenttia vähintään korkea-asteen koulutuksen. 76 prosenttia ohjautui palveluun TE-toimiston kautta, 14 prosenttia sosiaalitoimesta ja 10 prosenttia muita reittejä pitkin.

Kohdejoukon sosiodemografisissa taustatiedoissa oli runsaasti alueellista vaihtelua. Miesten osuus vaihteli eri TYP-verkostoissa välillä 51-66 prosenttia, vieraskielisten osuus vaihteli välillä 0-35 prosenttia, alle 35-vuotiaiden osuudet välillä 18-61 prosenttia ja korkeintaan perusasteen suorittaneiden osuudet välillä 30-54 prosenttia (Taulukko 4). Huomattavat erot TYP-verkostojen välillä viittaavat siihen, että TYP:n mukautumisessa osaksi paikallista työllisyysneuvoston kenttää oli runsaasti vaihtelua.

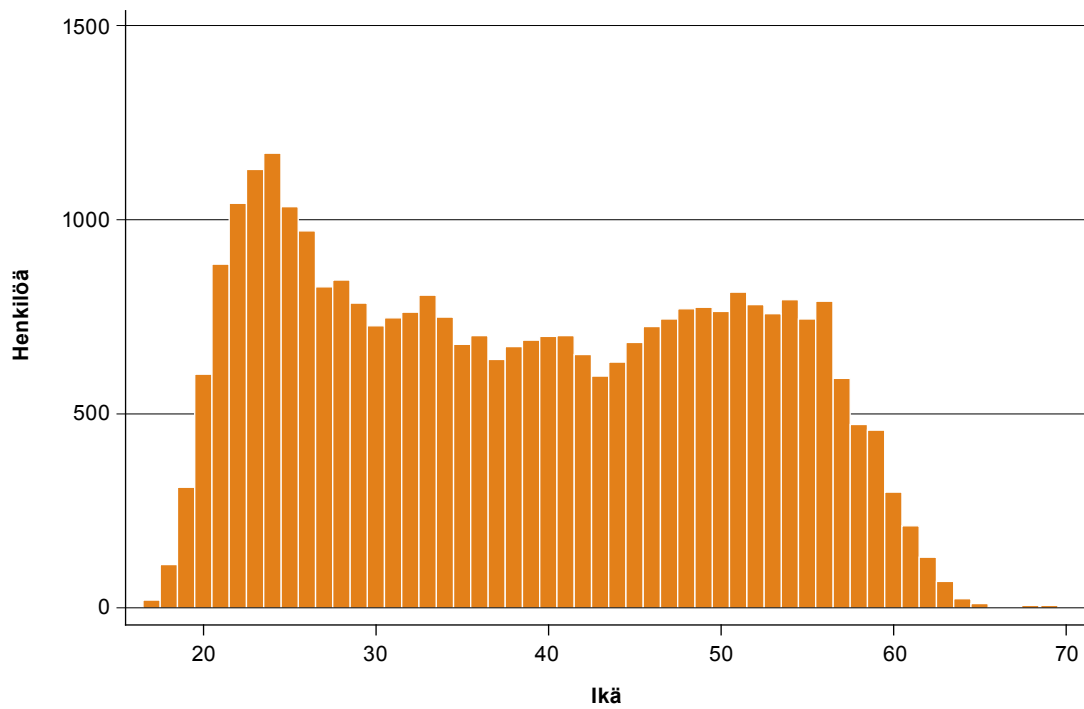
	Yhteensä		Sukupuoli		Äidinkieli		Ikäryhmä				Koulutusaste		
	N	%	Mies	Nainen	Suomi	Ruotsi	Muu	17-34	35-49	50-67	Perus-	Keski-	Korkea-
Espoo	1507	4,8	57,2	42,7	66,0	2,4	31,5	36,3	41,0	22,6	50,0	38,7	11,3
Etelä-Karjala	1102	3,5	59,9	40,0	84,2	0,1	15,6	43,0	31,0	25,9	30,6	59,6	9,7
Etelä-Pirkanmaa	152	0,5	51,3	48,7	94,7	0,0	5,3	46,7	30,3	23,0	49,3	42,8	7,9
Etelä-Pohjanmaa	886	2,8	59,1	40,9	98,3	0,3	1,4	47,4	34,2	18,4	35,3	57,4	7,2
Eteläinen Keski-Suomi	3507	11,2	63,4	36,5	95,4	0,1	4,4	41,9	31,0	27,0	44,5	48,1	7,2
Helsinki	4213	13,4	62,5	37,4	72,3	1,8	25,8	31,2	40,4	28,3	52,0	36,7	11,3
Iisalmen seutu	294	0,9	59,9	40,1	99,0	0,0	1,0	52,4	35,7	11,9	31,6	63,9	4,4
Itä-Uusimaa	229	0,7	53,3	46,7	77,3	15,7	7,0	40,2	41,9	17,9	54,6	41,9	3,5
Kainuu	310	1,0	61,6	38,4	96,8	0,3	2,9	55,5	27,4	17,1	39,0	56,1	4,8
Kanta-Häme	621	2,0	61,7	38,2	94,0	0,0	5,8	51,9	33,0	15,0	36,4	56,2	7,2
Keski-Pohjanmaa	766	2,4	65,3	34,7	91,5	3,8	4,7	42,8	31,5	25,7	36,3	56,9	6,8
Keski-Uusimaa	533	1,7	60,6	39,2	89,5	0,6	9,8	55,2	31,7	12,9	39,0	51,6	9,2
Kuopion seutu	493	1,6	60,2	39,8	94,7	0,2	5,1	51,9	37,1	11,0	30,0	61,1	8,9
Kymenlaakso	1002	3,2	55,4	44,6	86,8	0,2	13,0	49,6	31,4	19,0	40,7	52,9	6,4
Lappi	1008	3,2	60,2	39,5	92,9	0,1	6,7	46,1	27,5	26,1	35,7	56,9	6,8
Länsi-Pirkanmaa	349	1,1	56,2	43,8	94,8	0,0	5,2	34,4	33,5	32,1	33,0	55,0	12,0
Länsi-Uusimaa	848	2,7	59,7	40,3	77,6	13,2	9,2	39,3	40,9	19,8	44,1	47,4	8,5
Mikkelin seutu	190	0,6	62,6	37,4	93,7	0,5	5,8	43,7	27,4	28,9	39,5	53,7	6,8
Pieksämäen seutu	86	0,3	66,3	33,7	97,7	0,0	2,3	39,5	27,9	32,6	36,0	60,5	3,5
Pielarsaaren seutukunta	250	0,8	62,0	38,0	43,6	44,0	12,4	36,0	34,4	29,6	43,2	45,2	11,6
Pohjoinen Keski-Suomi	164	0,5	59,1	40,9	97,0	0,6	2,4	18,3	40,9	40,9	37,2	55,5	7,3
Pohjois-Karjala	606	1,9	56,3	43,7	97,4	0,0	2,6	57,6	28,2	14,2	33,7	58,7	7,6
Pohjois-Pohjanmaa	2883	9,2	61,9	38,1	96,5	0,2	3,3	43,6	33,3	23,1	41,0	53,1	5,9
Päijät-Häme	430	1,4	57,7	42,1	93,7	0,0	6,0	44,0	35,8	20,0	42,6	50,7	6,5
Rauman seutu	286	0,9	54,9	45,1	94,4	0,3	5,2	38,5	31,1	30,4	36,4	56,3	7,3
Satakunta	653	2,1	58,7	41,3	96,0	0,2	3,8	61,1	24,7	14,2	36,6	57,6	5,8
Savonlinnan seutu	361	1,1	60,4	39,6	95,0	0,0	5,0	28,5	29,1	42,4	36,3	57,1	6,6
Tampereen kaupunkiseutu	2438	7,8	58,5	41,5	89,2	0,1	10,7	35,8	41,2	23,1	34,3	53,7	12,0
Vaasan seutu ja (Rannikko-)Suupohja	450	1,4	61,1	38,9	75,3	18,0	6,7	47,6	35,8	16,7	36,2	55,8	8,0
Vantaa	3042	9,7	58,6	41,4	72,5	0,9	26,6	30,3	38,2	31,5	51,4	37,8	10,8
Varkauden seutu	192	0,6	55,7	44,3	98,4	0,5	1,0	47,9	33,3	18,8	33,3	59,4	7,3
Varsinais-Suomi	1581	5,0	58,1	41,8	87,2	1,1	11,7	40,2	34,8	25,0	52,1	42,1	5,8
Ylä-Pirkanmaa	19	0,1	57,9	42,1	100,0	0,0	0,0	52,6	31,6	15,8	31,6	63,2	5,3
Yhteensä	31452	100	60,2	39,8	85,8	1,8	12,4	40,4	35,2	24,4	42,8	48,6	8,6

Taulukko 4. Kohdejoukko TYP-alueittain, N ja %

Kuviossa 7 on kohdejoukon ikäjakauma kuvattuna graafisesti. Kuvio paljastaa, että TYP-palvelua kohdennetaan erityisen paljon nuoriin, noin 25-vuotiaisiin aikuisiin ja TYP-palveluun osallistuminen alkaa laskea voimakkaasti 55-ikävuoden jälkeen.

Kuvio 7. TYP-palvelua saaneiden ikäjakauma, n

Taulukko 5 esittelee kohdejoukon tunnuslukuja (TYP-palvelun 1. aloitusvuosi, koulutusaste ja äidinkieli) sukupuolen ja ikäluokan mukaan. Miehet olivat olleet pitkään TYP-palvelussa naisia useammin. Ennen vuotta 2012 oli merkintä ensimmäisestä TYP-palvelun aloittamisesta 17 prosentilla miehistä ja 14 prosentilla naisista. Miehillä oli naisia useammin korkeintaan keskiasteen koulutus ja he olivat naisia useammin suomenkielisiä.

TYP-palvelun 1. aloitusvuosi	Sukupuoli			Ikäluokka					
	Mies	Nainen	Yhteensä	17-24	25-29	30-39	40-49	50-	Yhteensä
2002–2007	8,5	6,6	7,8	0,0	2,1	11,3	10,8	10,3	7,8
2008–2011	8,5	7,1	7,9	1,8	14,4	11,2	7,5	5,6	7,9
2012–2015	37,5	39,0	38,1	41,4	40,7	36,3	35,4	38,3	38,1
2016–2017	45,6	47,3	46,3	56,8	42,7	41,2	46,2	45,9	46,3
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Yhteensä, henkilömäärä	18387	12178	30565	5077	4337	6946	6763	7442	30565
Koulutusaste	Mies	Nainen	Yhteensä	17-24	25-29	30-39	40-49	50-	Yhteensä
Perusaste tai vähemmän	40,3	38,0	39,4	51,6	43,2	40,5	33,4	33,2	39,4
Keskiaste	49,9	46,6	48,6	46,0	52,4	49,2	49,1	47,0	48,6
Korkeakouluaste	7,2	10,7	8,6	1,2	2,9	7,2	12,2	15,0	8,6
Tuntematon	2,6	4,8	3,4	1,2	1,4	3,1	5,3	4,8	3,4
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Yhteensä, henkilömäärä	18922	12513	31435	5243	4445	7140	6945	7662	31435
Äidinkieli	Mies	Nainen	Yhteensä	17-24	25-29	30-39	40-49	50-	Yhteensä
suomi	88,3	82,1	85,8	94,8	92,2	86,5	79,0	81,4	85,8
ruotsi	1,8	1,8	1,8	1,6	1,7	1,5	2,0	1,9	1,8
muu	10,0	16,2	12,4	3,6	6,1	12,0	19,0	16,7	12,4
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Yhteensä, henkilömäärä	18923	12515	31438	5246	4445	7140	6945	7662	31438

Taulukko 5. TYP-palvelun 1. aloitusvuosi, koulutusaste ja äidinkieli sukupuolen ja ikäluokan mukaan.

Työnhakutiedot

Kohdejoukosta hieman yli neljännekseltä (27 %) löytyi TE-hallinnon URA-rekisteristä tieto työllisyydestä työttömyyttä edeltävänä toimintana vuosilta 2005–2015 (Taulukko 6). Toisin sanoen valtaosa (73 %) kohderyhmästä oli sellaisia, joilta puuttui kokonaan tieto työsuhteesta. Naisten osalla työllisyystiedon puuttuminen oli miehiä yleisempää (miehet = 24 %; naiset = 29 %). Myös alle 35-vuotiailla (22 %), korkeintaan perusasteen suorittaneilla (22 %), ja vieraskielisillä (21 %) oli harvemmin merkintä työllisyystiedosta.

Vuosi	N	%	Kumul. %
2015	696	8,3	8,3
2014	1061	12,7	21,0
2013	1578	18,9	39,9
2012	1691	20,2	60,1
2011	1187	14,2	74,3
2010	602	7,2	81,4
2009	590	7,1	88,5
2008	511	6,1	94,6
2007	281	3,4	98,0
2006	172	2,1	100,0
Yhteensä	8369	26,9	
Ei tietoa	22779	73,1	

Taulukko 6. Viimeisin vuosi, jolta löytyy työllisyystieto, N, % ja kumulatiivinen %.

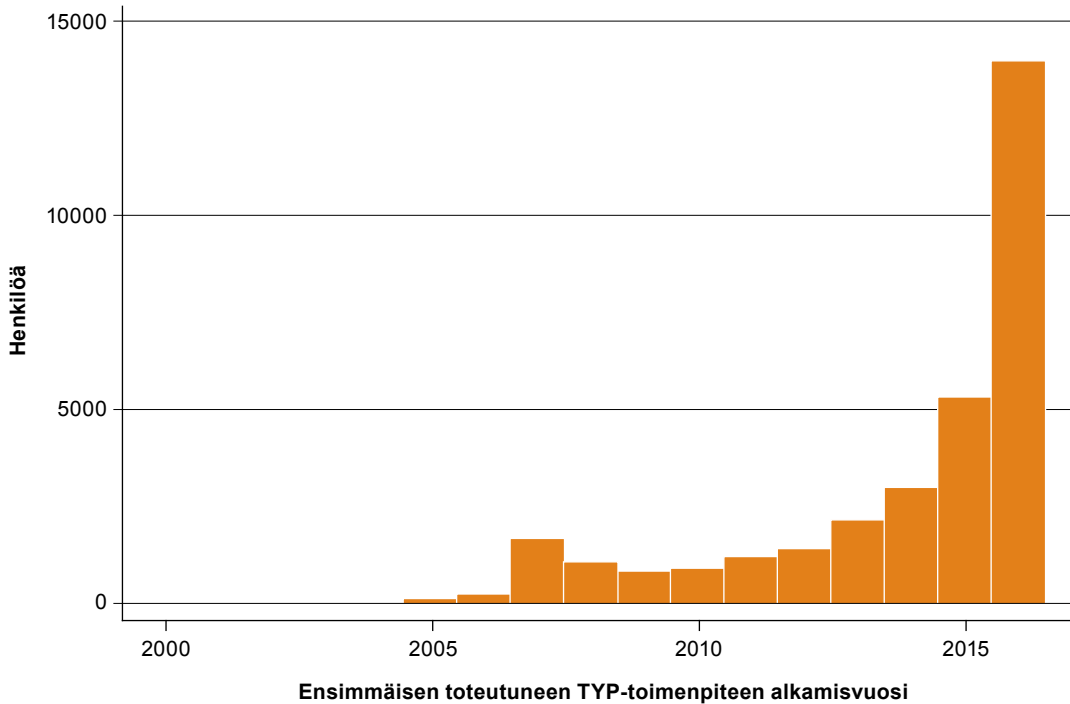
Työssäolotietojen lisäksi työllisyyttä voidaan tarkastella työttömyysvuosien avulla. Kohdejoukon keskimmaisella henkilöllä oli tieto työttömyydestä viitenä vuotena kymmenen vuoden seurantajaksolla. Alimmalla neljänneksellä työttömyysvuosia oli kolme tai vähemmän ja ylimmällä neljänneksellä työttömyysvuosia oli kuusi tai enemmän. Työttömyysvuosien määrässä ei ollut eroja sukupuolten välillä. Alle 35-vuotiailla työttömyysvuosia oli tyypillisesti neljä, 35-49-vuotiailla viisi ja tätä vanhemmilla kuusi. Ruotsinkielisillä työttömyysvuosien mediaani oli neljä eli vuoden vähemmän kuin muilla kieliryhmillä.

TYP:n asiakkuus ja saadut palvelut

Rekisteritietojen mukaan vuonna 2016 TYP:n asiakkaana oli 29 500 sellaista henkilöä, joilla oli merkintä toteutuneesta TYP-toimenpiteestä kyseisenä vuonna. Heistä 47 prosentilla vuonna 2016 toteutunut palvelu oli ensimmäinen rekisteristä löytyvä merkintä. 16 prosentilla ensimmäinen toteutunut TYP-toimenpide oli vuodelta 2015, 8 prosentilla vuodelta 2014 ja 29 prosentilla vuodelta 2013 tai sitä aikaisemmalta ajalta (kuvio 8).

Tapaaminen tai ohjaus oli yleisin TYP-asiakkaiden saama toimenpide. Vuonna 2016 palveluita saaneista 25 600 eli 81 prosenttia oli osallistunut tapaamiseen (taulukko 7). Yhteydenotto oli merkitty toimenpiteeksi 71 prosentille kohdejoukon jäsenistä. Kuntouttava työtoiminta oli tapaamisten tai ohjauksen jälkeen yleisin saatu palvelu. Siihen osallistui 35 prosenttia kaikista palvelua saaneista. Verkosto-/yritysyhteistyö oli merkitty toimenpiteenä 24 prosentilla, työllistymistä edistävät te-hallinnon palvelut 19 prosentilla. Työhönvalmennusta sai kaksi prosenttia asiakkaista. Yleisin terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen liittyvistä palveluista oli perusterveydenhoito/terveystarkastus jota sai 20 prosenttia. Kelan ammatillista kuntoutusta sai neljä prosenttia asiakkaista. Kaiken kaikkiaan TYP-palvelua saaneet olivat osallistuneet 3,2:een eri toimenpiteeseen vuosina 2016-2017. Alle 35-vuotiaat, suomenkieliset, keskiasteen suorittaneet ja vajaakuntoiset työnhakijat saivat muita enemmän palveluita. 50-vuotta täyttäneillä oli muita vähemmän työllistymistä edistäviä palveluita ja enemmän työkyvyn parantamiseen tähtääviä palveluita ja eläkeselvittelyjä. Tutkimuksen kohdejoukosta kartoitusjaksolle osallistui kaikista palvelua saaneista 12 prosenttia ja vuonna 2016 palvelun aloittaneista 26 prosenttia.

Kuvio 8. Ensimmäisen toteutuneen TYP-toimenpiteen alkamisvuosi vuonna 2016 TYP-palvelua saaneilla, N

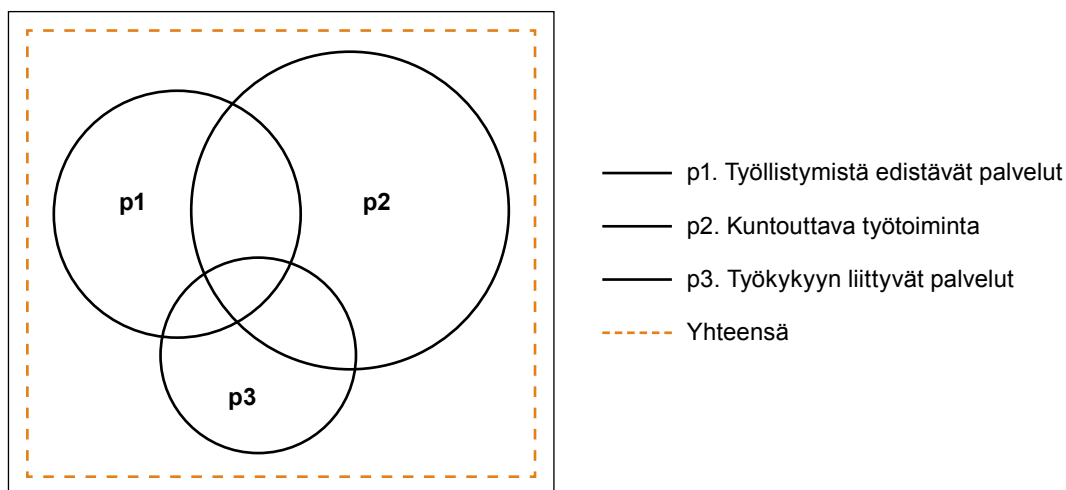
Palveluiden saaminen eriytyi henkilöiden sosiodemografisten taustatietojen perusteella. Naiset osallistuivat miehiä useammin kuntouttavaan työtoimintaan, verkosto-/yritys yhteistyöhön, sekä erilaisiin terveys- ja kuntoutuspalveluihin. Jälkimmäinen tieto selittyy sillä, että naisasiakkailla diagnoosimerkintöjen määrä oli kymmen prosenttiyksikköä suurempi kuin miehillä (44 % vs. 34 %). Äidinkielen perusteella tarkasteltaessa huomataan ruotsinkielisten saavan kautta linjan vähemmän TYP-palveluita kuin suomenkieliset asiakkaat. Vieraskielisillä TYP-asiakkailla oli suomenkielisiin verrattuna vähemmän merkintöjä vajaakuntoisuudesta työnhakijana (40 % vs. 28 %) ja siten he myös saivat kauttaaltaan vähemmän terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen liittyviä palveluita (Esim. Kelan ammatillinen kuntoutus 4,0 % vs. 1,2 %).

Kuvio 3 antaa yleiskuvan eri tyyppisten palveluiden suhteellisesta osuudesta osana TYP-palveluiden kokonaisuutta. Kuviossa vertaillaan työllistymistä edistäviä palveluita, kuntouttavaa työtoimintaa sekä työkyvyn parantamiseen liittyviä palveluita siten kuin niistä oli merkintöjä TYPPI-rekisterissä. Työllistymistä edistäviksi palveluiksi luokiteltiin työllistymistä edistävät te-hallinnon palvelut, työvoimakoulutus, työhönvalmennus ja täydentävät julkiset työvoimapaalvelut. Kuntouttava työtoiminta muodosti oman luokkansa. Työkyvyn liittyviksi palveluiksi luokiteltiin ammatillinen kuntoutus, mielenterveyspalvelut, Kelan/vakuutusyhtiön palvelut, työ- ja toimintakyvyn /eläkeselvittely, Kelan lääkinnällinen kuntoutus ja Kelan ammatillinen kuntoutus. Kaikkiaan 55 prosenttia oli saanut jotain näistä palveluista. Eri palveluryhmien mukaisten palveluiden yhteiskäyttö oli suhteellisen harvinaista. 21 prosenttia niistä TYP-asiakkaista, jotka olivat saaneet yhtä näistä palveluista, oli saanut myös muuta palvelua.

	Yhteensä		Sukupuoli		Äidinkieli			Ikäryhmä			Koulutusaste			Diagnoositieto	
	N	%	Mies	Nainen	Suomi	Ruotsi	Muu	17-34	35-49	50-67	Perus-	Keski-	Korkea-	Ei	Kyllä
Toimenpide*															
Tapaaminen/ohjaus	25617	81,4	81,2	81,9	81,1	78,0	84,3	82,0	82,5	79,2	82,1	81,1	80,8	82,2	80,3
Yhteydenotto	22413	71,3	70,3	72,8	72,3	70,4	64,3	75,0	70,0	66,9	70,5	72,6	67,2	69,9	73,5
Kuntouttava työtoiminta	11033	35,1	33,0	38,3	35,8	30,5	30,7	37,3	33,3	33,9	36,1	35,4	28,3	34,5	36,0
Verkosto-/yrittäjäyhteistyö	7535	24,0	22,8	25,8	25,2	18,0	16,0	29,8	21,0	18,6	23,0	25,6	19,4	22,7	26,1
Perusterveydenhoito/terveysstarkastus	6177	19,6	19,6	19,7	19,8	15,2	18,9	18,1	20,8	20,4	18,1	20,9	20,2	19,5	19,8
Työllistymistä edistävät te-hallinnon palvelut	5849	18,6	18,8	18,2	18,3	16,3	21,2	21,2	18,9	13,8	15,4	21,3	19,5	20,2	16,0
Kartoitusjakso	4956	15,8	15,7	15,8	16,6	16,0	10,0	17,6	15,1	13,8	13,7	17,8	14,5	16,5	14,6
Muu	4930	15,7	15,7	15,6	16,3	6,4	12,9	17,8	14,3	14,2	16,0	15,9	12,8	14,6	17,4
Sairausloma	2681	8,5	6,9	11,0	8,9	7,8	5,8	6,8	9,4	10,1	7,9	9,3	7,5	5,2	14,0
Kelan/vakuutusyhön palvelut	2051	6,5	5,9	7,5	6,9	5,3	4,4	5,7	6,6	7,8	5,4	7,4	7,2	3,5	11,5
Työhön avoimille työmarkkinoille	1374	4,4	4,7	3,9	4,4	7,3	4,1	5,8	3,8	2,8	3,2	5,6	3,4	5,1	3,2
Kelan ammatillinen kuntoutus	1144	3,6	3,3	4,1	4,0	1,3	1,2	4,0	3,6	3,1	2,6	4,5	3,8	1,5	7,2
Työ- ja toimintakyvyn /Eiäkeselvitely	1041	3,3	3,4	3,2	3,6	2,0	1,3	2,1	3,3	5,4	3,2	3,5	3,1	1,5	6,3
Omaehtoinen koulutus	889	2,8	2,6	3,2	2,8	1,1	3,3	4,8	2,1	0,7	3,4	2,6	1,5	3,3	2,1
Työvoimakoulutus	707	2,2	2,5	1,9	2,1	1,5	3,6	2,7	2,5	1,2	2,1	2,4	2,1	2,6	1,7
Täydentävät sosiaalitoimen palvelut	685	2,2	2,0	2,4	2,4	1,5	1,0	2,7	2,2	1,3	2,5	2,1	1,3	1,9	2,7
Työhönvalmennus	610	1,9	2,1	1,6	2,0	2,7	1,2	2,3	1,7	1,6	0,8	2,8	2,7	2,2	1,5
Mielenterveyspalvelut	577	1,8	1,6	2,2	2,0	1,1	0,6	2,6	1,6	0,9	1,7	2,1	1,1	1,5	2,4
Päihdepalvelut	315	1,0	1,2	0,7	1,2	0,2	0,1	1,2	1,0	0,6	1,2	0,9	0,7	1,0	0,9
Erillisiä palveluita keskimäärin	31452	3,24	3,17	3,34	3,30	2,86	2,87	3,44	3,17	2,99	3,13	3,37	3,00	3,13	3,41

Taulukko 7. TYP-palvelut asiakasta kohden

* Taulukosta jätetty pois seuraavat alle 300 havaintoa sisältävät palvelut: oma ryhmätoiminta, Kelan lääkinällinen kuntoutus, talous- ja velkaneuvonta, etsivä nuorisotyö, työpaja, vapausrangaistus, asumispalvelut, muu nuorisotyö, vammaisten työllistymistä tukeva toiminta, oppilashuolto, kuntakokeilussa hankittavat muut palvelut, työnantajalle maksettu kuntalisä, ammatillinen kuntoutus, täydentävät julkiset tvp:t ryhmälle, kuntakokeilu, sekä palvelut "muut".

Kuvio 9. Yleisimpien palvelutyyppien suhteellinen osuus ja palveluiden yhteiskäyttö

Osatyökykyisyys

Osatyökykyisyys saattoi muodostaa aikaisemman tutkimuskirjallisuuden perusteella (mm. Ala-Kauhaluoma ym. 2017²) merkittävän esteen työllistyä vapaille työmarkkinoille muuhun kuin henkilölle sopeutettuun tai soveltuvaan työhön. Osatyökykyisyyttä tarkasteltiin tässä raportissa vajaakuntoisuutena, siten kuin se kirjattiin TE-hallinnon rekisteriin julkisen työvoima- ja yrityspalvelun tarjoamisen edellyttämänä terveydentilätietona (L 2012/916). Vajaakuntoiseksi työnhakijaksi oli merkitty yli kolmannes (38 %) TYP-asiakkaista. Vajaakuntoisia oli vaikeasti työllistyvistä selvästi useampi kuin työnhakijoista keskimäärin, joista tilastojen mukaan joka kymmenes (11 %) oli vajaakuntoinen (Vedenkangas ym. 2011). Tutkimusjoukosta vajaakuntoisuusmerkintä oli kolmanneksella miehistä (34 %, naiset 44 %). Useimmin vajaakuntoisuutta esiintyi muita useammin keskiasteen suorittaneilla, vähintään 50-vuotiailla ja kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvilla henkilöillä (taulukko 8).

	Suku­puoli		
	Mies	Nainen	Yhteensä
Ikäryhmä			
17–34	26,2	32,3	28,4
35–49	37,7	46,5	41,4
50–67	43,3	56,6	49,0
Koulutus			
Perusaste	31,4	39,0	34,5
Keskiaste	36,6	47,9	40,9
Korkea-aste	32,2	46,4	39,2
Äidinkieli			
Suomi	35,0	46,8	39,5
Ruotsi	29,8	46,6	36,5
Muu	26,4	29,2	27,8
Yhteensä	34,1	44,0	100

Taulukko 8. Vajaakuntoismerkinnän esiintyvyys eri väestöryhmissä, solu-%

²Ala-Kauhaluoma, M; Kesä, M; Lehtikainen, T; Pitkänen, S; Ylikojola, P. Osatyökykyisistä osaavaa työvoimaa? Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 42/2017. Saatavissa <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160229>

TYP-palvelun päättyminen

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu päättyy henkilön työllistyessä tai kun työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvion mukaan työttömällä ei ole enää monialaisen yhteispalvelun tarvetta (L 1369/2014). Vuonna 2016 palvelua saaneista 9 000:lla eli 29 prosentilla oli tieto TYP-palvelun päätymisestä seurantajaksolla, eli vuosina 2016-2017. Palveluprosessien kestot vaihtelivat runsaasti. Puolella niistä henkilöistä, joilla palveluprosessi oli päättynyt, palveluprosessi oli kestänyt 22 kuukautta tai vähemmän (tieto esitetyn aineiston ulkopuolelta). Kymmenellä prosentilla palvelun kesto oli alle 12 kuukautta. Taustatekijöiden perusteella tarkastellen huomataan, että sukupuoli tai kieli eivät olleet yhteydessä palvelun päätymisen todennäköisyyteen (tieto esitetyn aineiston ulkopuolelta). Sen sijaan palvelu oli päättynyt muita useammin alle 35-vuotiailla, ja niillä, joilla ei ollut vajaakuntoismerkintää.

Yleisimmät TYP-palvelun päätymissyyn olivat, että henkilö oli aloittanut tutkintoon tähtäävät opinnot (12 % päätymissyistä), työllistynyt avoimille työmarkkinoille vähintään kuudeksi kuukaudeksi (11 %), monialaisen yhteispalvelun tarve oli päättynyt (10 %), asiakasta ei ole tavoitettu (10 %) tai asiakas ei ollut siirtynyt eläkkeelle (9 %). (Taulukko 9).

TYP-palvelun päättymistä tarkasteltiin erikseen niiden palveluprosessien osalta, jotka olivat päättyneet tavanomaista nopeammin, eli palveluprosessi kuului nopeimmin päätettyihin 25 prosenttiin palveluista (16 kuukautta tai alle). Yksilötason tekijöistä nopeaan läpimenoon oli yhteydessä se, että henkilöllä ei ollut vajaakuntoisuusmerkintää sekä se, että henkilö oli ollut alle viisi vuotta työttömänä. Päätymissyitä tarkastellen eniten nopeita läpimenoaikoja esiintyi, kun päätymissyynä oli ”monialaisen yhteispalvelun tarve oli päättynyt” (14 % päätymissyistä), asiakasta ei ollut tavoitettu (14 %) ja ”muun syyn” takia (13 %). Lisäksi nopeaan läpimenoon oli yhteydessä henkilön työllistyminen työmarkkinoille vähintään kuudeksi kuukaudeksi (11 %) ja tutkintoon tähtäävien opintojen aloittaminen (9 %). Lyhyitä läpimenoaikoja oli muita useammin niillä henkilöillä, joiden tulokanava TYP-palveluun oli TE-palvelut.

Yhteensä			
	N	%	% päättyneistä
Monialaisen yhteispalvelun tarve päättynyt	923	2,9	10,3
Työllistynyt avoimille työmarkk. väh. 6 kk	947	3,0	10,6
Työllistyvyysehdellytykset ovat nousseet (TE-toimiston asiakkaaksi)	321	1,0	3,6
Aloittanut tutkintoon tähtäävät opinnot	1120	3,6	12,5
Työllistetty palkkatuella väh. 6 kk:ksi	651	2,1	7,3
Siirtynyt eläkkeelle	787	2,5	8,8
Siirtynyt pitkäkestoiseen kuntoutukseen	633	2,0	7,1
Siirtynyt muusta syystä työvoiman ulkop.	404	1,3	4,5
Asiakkuus päättynyt asiakkaan aloitteesta	140	0,4	1,6
Muutosta asiakkaan tilanteeseen ei palv.	658	2,1	7,3
Kuollut	181	0,6	2,0
Muuttanut pois palvelukeskuksen toimint.	532	1,7	5,9
Muu syy	775	2,5	8,6
Asiakasta ei ole tavoitettu/asiakkaasta ei ole tietoa	895	2,8	10,0
Palvelu ei päättynyt	22485	71,5	
Yhteensä	31452	100,0	

Taulukko 9. Monialaisen palvelun päätymissyyn, %

Työllistyminen

Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä (L 1369/2014). TYP-palveluun osallistuneiden työllistymistä mitattiin selvittämällä, kuinka monella oli TE-hallinnon URA-rekisterissä merkintä siitä, että heidät oli välitetty työhön yleisille työmarkkinoille, heidän lomautus tai lyhennetty työviikko oli päättynyt, tai henkilö oli saanut itse tai palkkatuen avulla työtä vuosina 2016-2017. Tällä aikajaksolla työllistyi palkkatukityöllistäminen huomioiden 5 300 henkilöä eli 17 prosenttia palvelua saaneista. Palkkatukityöllistäminen pois lukien työllistyneiden määrä oli 2 700 henkilöä eli 9 prosenttia TYP-palvelua saaneista henkilöistä. Seuraavaksi tarkastellaan eri taustatekijöiden vaikutusta työllistymiseen (tieto ilman palkkatukea) sekä sitä, missä määrin vaikutukset olivat keskinäisriippuvaisia.

Ensin tarkasteltiin henkilöiden sosiodemografisten, työkykyyn ja työttömyyden kestoon liittyvien tekijöiden yhteyttä työllistymiseen. Tulokset osoittavat, että miehet, ruotsinkieliset, alle 35-vuotiaat, ei-vajaakuntoiset, ja lyhyemmän aikaa työttömänä olleet työllistyivät muita ryhmiä useammin (taulukko 10). Taulukossa tarkastellaan myös eri selittäjien yhteisvaikutusta käyttämällä elinaika-analyysissä käytettyä Coxin suhteellisten riskiteheyksien mallia. Riskiteheysfunktio kuvaa eri ryhmiin kuuluvien henkilöiden työllistymistodennäköisyyttä. Ensimmäinen malli kuvaa riskiteheyksiä siten, että kunkin selittäjän vaikutusta arvioidaan yksittäin. Toisessa mallissa kaikkien selittäjät on laitettu samaan malliin. Muuttujien tarkastelu yhdessä ei tuo merkittäviä muutoksia tehtyihin havaintoihin. Mallin avulla havaitaan, että iäkäämpien henkilöiden suuri osuus vieraskielisten ja korkeasti koulutettujen ryhmässä saa näiden ryhmien työllistyvyyden näyttämään todellista huonommalta. Samoin työttömyyden keston vaikutus työllistyvyyteen sekoittuu henkilön iän tuoman vaikutuksen kanssa.

Seuraavaksi tarkasteltiin saatujen palveluiden yhteyttä työllistymiseen. Mukaan otettiin yleisimmin käytössä olleet palvelut, eli palvelut joita oli saanut yli 10 prosenttia TYP-asiakkaista. Lisäksi työhönvalmennus ja työvoimapolitiittinen koulutus otettiin huomioon selvästi työmarkkinoille tähtäävinä palveluina. Analyysi toteutettiin niin sanottuna vaiheittaisena analyysinä, jossa ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin riskiteheyksiä siten, että tarkasteltiin palvelun suoraa yhteyttä työllistymiseen. Toisessa mallissa tarkasteltiin, johtuivatko ensimmäisen mallin havainnot siitä, että eri palvelut kohdennetaan erilaisille sosiodemografisille ryhmille. Kolmannessa mallissa tarkasteltiin, johtuivatko ensimmäisen mallin havainnot palveluiden eriytymisestä vajaakuntoisuuden perusteella. Neljäs malli kuvaa palveluiden mahdollista eriytymistä työttömyshistorian valossa. Verrokkiryhmän olivat kussakin analyysissä muuta kuin tarkasteltavaa TYP-palvelua saaneet. Mallit kuvaavat siten kunkin palvelun tuloksellisuutta suhteessa muihin vaihtoehtoisin palveluihin tutkimusajanjaksolla.

Analyysi osoittaa, että yhteydenotto, tapaaminen tai ohjaus ja perusterveydenhoito tai terveystarkastus olivat palveluita, jotka eivät nostaneet palvelun saajan todennäköisyyttä työllistyä (taulukko 11). Sen sijaan TYP-palvelukokonaisuudet, joihin sisältyi työhönvalmennusta, osoittautuivat tehokkaimmiksi työllistymisen kannalta. Työhönvalmennusta saaneista 20 prosentilla oli työllisyysmerkintä, eli jokaista muuta palvelua saanutta henkilöä kohden työllistyi hieman alle kolme työhönvalmennuspalvelua saanutta. Myös työvoimakoulutus, työllistymistä edistävät te-hallinnon palvelu ja kartoitusjakso osoittautuivat työllistymisen kannalta muita TYP-palveluita tuloksellisemmiksi myös silloin, kun henkilön sosiodemografiset, työkykyyn ja työttömyyden kestoon liittyvät tekijät otettiin huomioon. Kuntouttavaa työtoimintaa saaneista oli työllistynyt kuusi prosenttia, eli jokaista kuntouttavaan työtoimintaan osallistunutta työllistynyttä kohden työllistyi 1,7 henkilöä niistä TYP-palvelua saaneista, jotka eivät olleet kyseistä palvelua saaneet. Kartoitusjaksoon osallistuneiden todennäköisyys työllistyä oli yhteydessä työllistymisen kanssa myös silloin kun otettiin huomioon kartoitusjaksolle osallistuneiden erilaiset taustatekijät.

	Työllistyneet			Seurannan kesto, k.a. kuukautta	Malli 1	Malli 2
	N	n	%			
Yhteensä	31148	2400	7.7	24,1		
Sukupuoli						
Mies	18727	1582	8.4	24,6	1	1
Nainen	12407	818	6.6	24,2	0,76 (0,7–0,83)	0,81 (0,74–0,88)
Äidinkieli						
Suomi	26722	2046	7.7	24,2	1	1
Ruotsi	534	57	10.7	21,8	1,54 (1,19–2,01)	1,51 (1,16–1,96)
Muu	3878	297	7.7	24,2	1 (0,89–1,13)	1,34 (1,18–1,52)
Koulutusaste						
Perusaste	13368	768	5.7	24,1	1	1
Keskiaste	15083	1445	9.6	24,3	1,65 (1,51–1,8)	1,81 (1,66–1,98)
Korkea-aste	2680	187	7.0	23,4	1,25 (1,07–1,47)	1,63 (1,38–1,92)
Ikäryhmä						
17–34	12556	1344	10.7	24,1	1	1
35–49	10954	736	6.7	23,8	0,64 (0,58–0,7)	0,66 (0,6–0,73)
50–67	7624	320	4.2	24,7	0,38 (0,34–0,43)	0,42 (0,37–0,48)
Vajaakuntainen						
Ei	19287	1722	8.9	23,0	1	1
Kyllä	11861	678	5.7	26,0	0,57 (0,52–0,62)	0,68 (0,62–0,75)
Työttömyyden kesto						
0–4	14383	1332	9.3	22,8	1	1
5–10	16765	1068	6.4	25,3	0,62 (0,57–0,67)	0,81 (0,74–0,88)

Taulukko 10. Työllistymistä selittävät tekijät. Cox-regressioanalyysin riskitehyssuhde (HR) ja 95 %:n luottamusvälit. Malli 1: selittäjien yksittäiset analyysit, malli 2: selittäjät yhdessä.

	Palvelua saaneet		Työllis-tyneet		Seurannan kesto, k.a. kuukautta	Malli 1	Malli 2	Malli 3	Malli 4
	n	%	n	%					
TYP-toimenpide									
Yhteydenotto, Tapaaminen/ohjaus	29298	94,1	2244	7,7	24,1	0,91 (0,78–1,08)	0,90 (0,76–1,06)	0,89 (0,76–1,05)	0,84 (0,72–0,99)
Työllistymistä edistävät te-hallinnon	5791	18,6	747	12,9	26,4	1,78 (1,63–1,94)	1,54 (1,41–1,68)	1,52 (1,39–1,66)	1,64 (1,50–1,78)
Kuntouttava työtoiminta	10962	35,2	631	5,8	27,1	0,55 (0,50–0,60)	0,55 (0,50–0,60)	0,55 (0,50–0,60)	0,59 (0,54–0,65)
Perusterveydenhoito/terveystarkastus	6118	19,6	441	7,2	21,2	1,07 (0,96–1,19)	1,06 (0,96–1,18)	1,07 (0,96–1,18)	0,91 (0,82–1,01)
Verkosto-/yritysysteistyö	7486	24,0	473	6,3	27,8	0,64 (0,58–0,71)	0,59 (0,53–0,65)	0,60 (0,54–0,66)	0,64 (0,58–0,71)
Kartoitusjakso	4868	15,6	464	9,5	16,5	2,03 (1,82–2,25)	1,90 (1,71–2,11)	1,88 (1,69–2,09)	1,29 (1,15–1,43)
Työhönvalmennus	597	1,9	123	20,6	24,3	2,74 (2,29–3,29)	2,20 (1,83–2,64)	2,11 (1,76–2,54)	2,16 (1,80–2,59)
Työvoimakoulutus	699	2,2	141	20,2	26,3	2,51 (2,11–2,97)	2,11 (1,77–2,50)	2,07 (1,74–2,45)	2,25 (1,89–2,67)

Taulukko 11. TYP-toimenpiteiden yhteys työllistymiseen. Cox-regressioanalyysin riskiteheyssuhde (HR) ja 95 %:n luottamusväli. Malli 1: selittäjien yksittäiset analyysit. Malli 2: Malli 1 + sukupuoli, äidinkieli, koulutus, ikäryhmä ja ammatti. Malli 3: Malli 2 + tieto vajaakuntoisuudesta. Malli 4: Malli2 + tieto TYP-palvelun aloitusvuodesta ja työttömyyden kestosta vuosina 2014 ja 2015

Erot eri kokoisten ja eri kehittämissaiheissa olevien TYP-verkoston välillä

Lopuksi tarkastellaan TYP-verkoston eroja niiden koon ja kehitysvaiheen suhteen. TYP-verkoston alueen työvoiman mukaan kolmeen kokoryhmään verkoston asiakasmäärän ja verkostoon kuuluvien kuntien perusteella. Pieneksi luokiteltujen TYP-verkoston ryhmään kuului 17 verkostoa, joissa palvelua saaneiden asiakkaiden määrä oli 500 henkilöä tai alle. Keskisuuria verkostoja oli yhdeksän kappaletta (600-1 100 henkilöä) ja suuria verkostoja oli 7 kappaletta (1 500 henkilöä tai enemmän). Toinen luokituskriteeri oli TYP-verkoston kuuluvien kuntien lukumäärä. Yhdeksään verkostoon kuului 1-4 kuntaa, 11 verkostoon 5-8 kuntaa ja 13 verkostoon yhdeksän kuntaa tai enemmän.

Taulukot 12 ja 13 osoittavat eroja eri kokoisissa verkostoissa tarjotuissa palveluissa. Sekä työllistymistä edistävien palveluiden että kuntouttavan työtoiminnan saaminen olivat yleisintä keskisuurissa verkostoissa, eli verkostoissa joiden palveluiden piirissä oli 600-1 100 henkilöä. Verkostoissa joissa oli asiakkaita 1 500 henkilöä tai enemmän muita harvemmat asiakkaat saivat työllistymistä edistäviä palveluita, kuntouttavaa työtoimintaa tai työkyvyn parantamiseen liittyviä palveluita. Näissä asiakasmääritään suurissa verkostoissa painottui tapaamisten, ohjauksen ja yhteydenottojen merkitys saatuna palveluina. Kuntouttavan työtoiminnan ja työkyvyn parantamiseen liittyvien palveluiden käyttö oli yleisempää TYP-verkostoissa, joissa oli mukana useampia kuntia. Päätyneiden palveluiden osuus kaikista palvelu-prosesseista oli suurin asiakasmäärältään pienissä TYP-verkostoissa ja 1-4 kunnan verkostoissa.

	Yhteensä		Asiakasmäärä			Kuntien lukumäärä		
	N	%	Pienet	Keski-suuret	Suuret	1-4	4-8	9-
%		100	15,2	23,8	60,0	31,4	22,5	46,1
Toimenpide								
Tapaaminen/ohjaus	25617	81,4	80,3	86,7	79,7	84,1	82,5	79,1
Yhteydenotto	22413	71,3	68	76,6	70	70,6	72,9	70,9
Kuntouttava työtoiminta	11033	35,1	33,2	42,1	32,8	28,7	35,5	39,2
Verkosto-/yritysysteistyö	7535	24	20,6	38	19,3	10,8	23,6	33,1
Perusterveydenhoito/terveystarkastus	6177	19,6	21,9	27,6	16	21,5	16	20,2
Työllistymistä edistävät te-hallinnon palvelut	5849	18,6	19,5	27,5	14,9	16,7	21	18,7
Kartoitusjakso	4956	15,8	22,8	31,8	7,7	4,9	16,3	22,9
Muu	4930	15,7	16,5	14,5	16	15	13,2	17,3
Sairausloma	2681	8,5	9,8	12,7	6,6	6	9,8	9,6
Kelan/vakuutusyhtiön palvelut	2051	6,5	9,9	5,6	6	9,2	3	6,4
Työhön avoimille työmarkkinoille	1374	4,4	5,3	7,6	2,9	3,3	4,4	5,1
Kelan ammatillinen kuntoutus	1144	3,6	6,6	4,6	2,5	2,5	3,2	4,6
Työ- ja toimintakyvyn/Eläkeselvittely	1041	3,3	4,2	3,1	3,2	2,3	3,2	4,1
Omaehtoinen koulutus	889	2,8	2,7	5,1	2	2,4	3,1	3
Täydentävät sosiaalitoimen palvelut	685	2,2	1,6	3	2	0,4	2,1	3,5
Työvoimakoulutus	707	2,2	3,3	3,2	1,6	1,7	3,2	2,1
Työhönvalmennus	610	1,9	1,9	4,6	0,9	1,1	2,1	2,4
Mielenterveyspalvelut	577	1,8	2,2	4,1	0,9	0,4	1,3	3
Päihdepalvelut	315	1	1,1	1,8	0,7	0,6	0,6	1,5
Erillisiä palveluita keskimäärin	31452	3,24	3,35	4,06	2,88	2,86	3,21	3,50

Taulukko 12. Saadut palvelut TYP-verkostojen koon mukaan

	Asiakkaita		Työllistymistä edistävät palvelut		Kuntouttava työtoiminta		Työkykyyn liittyvät palvelut		Muut palvelut		Päättyneet palvelut		Työllistyneet	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yhteensä	31148		6507	20,9	10962	35,2	4106	13,2	13823	44,4	8802	28,3	2400	7,7
Verkoston koko														
Suuret TYP:t	19040		3131	16,4	6269	32,9	2110	11,1	9453	49,6	5020	26,4	1180	6,2
Keskisuuret TYP:t	7388		2310	31,3	3121	42,2	1115	15,1	2441	33,0	2284	30,9	770	10,4
Pienet TYP:t	4719		1066	22,6	1572	33,3	881	18,7	1928	40,9	1498	31,7	450	9,5
Verkoston kuntien lkm.														
1-4	9790		1802	18,4	2817	28,8	1239	12,7	4993	51,0	3363	34,4	697	7,1
5-8	6988		1679	24,0	2490	35,6	692	9,9	3064	43,8	1828	26,2	627	9,0
9-	14369		3026	21,1	5655	39,4	2175	15,1	5765	40,1	3611	25,1	1076	7,5

Taulukko 13. TYP-palvelun tunnuslukuja verkoston asiakasmäärän ja verkostoon kuuluvien kuntien lukumäärän mukaan

RAPORTTEJA 4 | 2019

**TYÖLLISTYMISTÄ EDISTÄVÄN MONIALAISEN YHTEISPALVELUN
(TYP) VAIKUTTAVUUSTUTKIMUKSEN LOPPURAPORTTI**

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-314-761-4 (PDF)

ISSN 2242-2854 (verkkójulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-761-4

www.doria.fi/ely-keskus | www.ely-keskus.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto